

A-13157

Düplum

Ametlik väljaanne

METSAMAJANDUSE PÕHIJONED

TALLINN, 1936

RIIGI MAADE JA METSADE VALITSUS

Ametlik väljaanne

METSAMAJANDUSE PÕHIJÕONED

29082

TALLINN, 1936

RIIGI MAADE JA METSADE VALITSUS

2.

RIIGI TRÜKIKODA.

A-13137

„Metsamajanduse põhijooned“, mis koostatud Riigi Maade ja Metsade Valitsuse poolt Eesti metsanduse arendamise suuna ja riigi metsamajapidamise lähema viie aasta töökava täpsemaks äramääramiseks, on Vabariigi Valitsuse otsusega 2. IX 36. a. võetud teadmiseks ja Põllutöministri korraldusega ametkonnale antud käsitamiseks juhtnõörina.

Metsamajanduse põhijooned.

A. Üldosa.

I. Metsamajanduse peamiseks ülesandeks on :

1. rahuldada siseturu vajalikke nõudeid,
2. varustada toormaterjaliga puutööstusi, eelistades seejuures sääraseid, kes metsasaadusi rahvamajanduslikult kasulikumalt ümbertöötavad, turustavad ja toodavad hinnalisemaid ja nõutavamaid tööstussaadusi ja on suutelised metsa eest maksma ajakohast hinda,
3. aidata kaasa väliskaubanduse edukusele ja aktiivsusele.

II. Ülaltoodud ülesannete edukaks täitmiseks on tarvis :

1. hoida ära riigimetsade pindala vähendamine ja astuda samme metsapindala suurendamiseks ja tootevõime tõstmiseks;
2. pühendada senisest suuremat tähelepanu metsade kuivendamisele, metsauuendamisele, metsakorraldamisele, uute metsateede ehitamisele ja olemasolevate parandamisele, metsahooldamise ja ravitsemise töödele ning metsakaitsele;
3. osta ja metsastada riigi metsa külge liitmiseks sobivaid maid, mille kasutamine põllumajandusliku maana mittetasuv või ebaotstarbekohane;
4. asutada metsanduslikud katsejaamad ratsionaalsemate ja otstarbekohasemate töömeetodite ja uuemate majandamisviiside proovimiseks ja tarvitusele võtmiseks metsamajapidamises;
5. hoolitseda, et metsamajapidamise administratsioon oleks küllaldane ja koosneks hea teoreetilise kui ka praktilise ettevalmistuse ja kogemustega tööjõududest, luues neile töötamiseks väärilised majanduslikud tingimused;
6. pöörata senisest rohkem tähelepanu erametsade majapidamise ratsionaliseerimisele ja korrastamisele, ergutades ja toetades

- uute metsade asutamist põllumajanduslikuks otstarbeks mittesobivatel maal, eriti aga talumajapidamiseks ja kodukäsitööks tarvilikkude tarbepuude kasvatamist;
7. mõjutada metsamaterjalide hindade reguleerimise ja muude abinõudega puitaine tarvitamise vähenemist siseturul ja ergutada teiste vastavate ainete (turba, kivi, tsemendi jne.) tarvitamise suurenemist;
  8. kindlustada toormaterjali saamise võimalusi puid kasulikult ümbertöötavatele elujõulistele eksporttööstustele ja aidata kaasa uute elujõuliste tööstuste asutamiseks, missuguste jaoks jätkub oma metsadest toorainet;
  9. võtta tarvitusele vastavad abinõud meie puutööstuse eksportsaaduste kvaliteedi tõstmiseks ja kindlustamiseks ja metsakaubandusse ning tööstusse rahvusliku kapitali rakendamiseks;
  10. ergutada ja soodustada puu ümbertöötamist, eriti säärase artiklite tootlemist sisetarviduse jaoks, milliseid on võimalik valmistada kohapeal, kuid mida praegu sisse veetakse, samuti kaasa aidata niisuguste väiketööstuste asutamisele, missugused toodeld avõivad välismaadel turgu leidvaid tööstussaadusi;
  11. asuda metsakõrvalsaaduste intensiivsemale kasutamisele, esijoones männi kändude ja okaste kasutamisele vaikainete ja destillatsioonitööstuses, samuti metsamarjade, seente ja sammalde turustamisele;
  12. jätkata jahimajanduse arendamist ja karusloomade kasvatamise edendamist;
  13. korraldada metsanduslike teadmiste ja oskuste levitamiseks loenguid, kursusi ja ettekandeid, anda välja ja levitada metsanduslikku kirjandust, teostada metsanduslikku nõuannet ja anda abi ning võimalust mööda toetust nii metsa kasvatamise ja kaitse alal;
  14. jätkata talude, avalikkude platside ja ehitiste ümbruse kaunistamise töid, korraldades selleks metsapäevi, andes tasuta istutamise materjali ja puuseemneid, korraldades ja juhtides kohapeal tööde läbiviimist.

B. Lähema 5 a. töökava riigimetsades.

I. Metsakorraldus.

1. Metsaseaduse nõuete kohaselt kuuluvad korraldamisele kõik riigimetsad, kõik kaitsemetsad ja alates 50 ha kõik era- ja omavalitsuste metsad.

2. Metsakorralduse eesmärgiks on metsade ülesmõõtmine, piiramine, nende plaanide valmistamine ja metsamajandamise kavade koostamine alalise ja võimalikult suurema tulu saamiseks, ilma et metsi sellega kurnataks, vaid et metsa kasvutingimusi ja koosseisu järk-järgult parandataks, toodangu suurust ja kvaliteeti tõstetaks ja metsamaapinda võimalikult otstarbekohasemalt ära kasutataks nõutavamate ja majanduslikult tulukamate puuliikide kasvatamiseks.
3. Punkt 2 nimetatud põhijooni aluseks võttes, koostatakse iga metsandiku kohta metsamajanduse kava 10 aasta peale, mis üksikasjalikult ära määrab metsamajand. alused ja sihtjooned, metsakasutuse ulatuse, raiejärjekorra, kasutamise viisi ja raiekohad, metsauuenduse viisi, ulatuse ja kohad, maapinna kuivendamise, metsateede tegemise ja muud metsamajanduslikud tööd ning eel- ja kõrvalkasutused.
4. Hoolitseda, et seni korraldamata 13 metskonna, üldpindalaga 152.452 ha, milles metsamaad umbes 108.000 ha, algmetsakorralduse tööd lähemal ajal lõpule saaks viidud.
5. Metsamajandamise kavad kinnitatakse Metsandusnõukogu poolt, kelle koosseisu kuuluvad Tartu Ülikooli, Riigi Maade ja Metsade Valitsuse ja Riigikontrolli eriteadlased. Nõukogu koosolekutest kutsutakse võtma osa Majandus-, Kaitse- ja Teedeministeeriumi esindajad.

II. Metsamajandus.

1. Raiestikkude metsastamiseks ja metsauuenduse teostamiseks lähema 5 a. jooksul:
  - a) iga aasta metsastada lagendikke ja raiestikke istutamise teel umbes 2200 ha, külvi teel umbes 4000 ha,
  - b) hoida korras ja asutada taimeaedu ja puukoole umbes 30 ha pindalal,
  - c) muretseda tarvilisel määral ajakohaseid tööriistu metsaistutamiseks, külviks ja kultuuride ning noorendike korrashoiuks, samuti metsakahjurite tõrjevahendeid ja kaitseabinõusid;
2. metsauuendamisel eelistada väärtuslikumaid, nõutavamaid, kiirelt kasvavaid puuliike, pidades silmas tööstuse ja tehnika edusammudega avanenud uusi puidu kasutamise võimalusi;
3. kõrgeväärtuslikumate tarbe-lehtpuude (tamm, saar, vaher, künnapuu jne.) puuduse vältimiseks kanda hoolt nende puuliikide istutamise ja kasvatamise eest;
4. võitunnivitsade saamiseks kodumaalt rajada riigimetsades vastavad istandused ja ergutada nende asutamist ka eramaadel;

5. teostada hooldamisraideid noores metsas umbes 30.000 ha pindalal aastas ;
6. metsapõlemistest tekkivate kahjude vähendamiseks jätkata valvetornide ehitamist, tulekaitseribade rajamist ja otstarbekohasema valve korraldamist;
7. suuri kahjusid tekitavate putukate ja seenhaiguste vastu leida ja võtta tarvitusele kindlamad tõrjeabinõud ja majapidamine kahjustatavates metsades korraldada ümber sääraselt, et kahjud väheneksid miinimumini, võttes tarbekorral revideerimisele raieringid enam kahjustatud puistikkudes, esmajoones Kesk-Eesti rühkpinnalistes kuusemetsades;
8. metsadest liigniiskuse kõrvaldamiseks teostada kavakindlalt kuivendustöid, milleks :
  - a) kaevata uusi kraave aastas umbes 500 klm,
  - b) puhastada ja korda seada vanu kraave aastas umbes 600 klm;
9. metsakasutamise hõlbustamiseks seada korda metsateid umbes 100 klm. aastas.

III. Metsakasutus.

1. Metsakasutuse normi kindlaksmääramisel võtta aluseks metsade juurdekasv ja seisukord, raieküpsete puistute tagavara, vanuseklasside vahekord ja teised metsamajanduse ja metsakorralduse nõuded. Aasta kasutusnorm määratakse kindlaks metsamajandamise kavaga.
2. Mõõdapäasemata tarviduse korral üle normi kasutamist lubada tingimusel, et järgmiste aastate kasutusi vastavalt vähendataks ja et raiumisele hiljemalt 5 aasta jooksul järgneks metsauendus. Ülenormi kasutusi üksikutes metsaosades võivad lubada :
Vabariigi Valitsus kuni 10 a. kasutusnormini,
Põllutööminister kuni 5 a. kasutusnormini,
ja Riigi M. ja Mets. Val. direktor kuni 1 a. kasutusnormini.
Kogusummas ei või etteraiumine ületada riigimetsade üheaastast kinnitatud kasutusnormi.
3. Riigimetsade kasutusnormi jaotamisel võtta arvesse :
  - a) kohaliku tarvitajaskonna, riigi- ja omavalitsusasutiste põhjendatud tarvidused ja selleks otstarbeks reserveerida metsa ja metsamaterjale esimeses järjekorras;
  - b) puud ümbertöötavate tähtsamate tööstuste tarvidused;
  - c) kõik teised tarvidused ja nõudmised, mida võimalik rahuldada.
4. Metsa ja metsamaterjalide müüki teostada enampakkumiselt, kindla ja kokkuleppehinnaga Metsaseaduses kindlaksmääratud alustel ja põhimõtetel. Enampakkumiselt müüa metsamaterjale

kõigile soovijaile, piiratud enampakkumiselt aga ainult kohalikule rahvale (MS § 194).

Kindla või kokkuleppehinnaga teostada metsa ja metsamaterjali müüki MS § 189 alusel, kusjuures Põllutööminister peale taksihinna kinnitab veel:

- a) keskmise turuhinna, aluseks võttes enampakkumiste tulemusi ja üldist hindade seisukorda metsamaterjalide turul;
  - b) kohaliku müügihinna, mis ei või olla madalam taksihinnast, — piiratud enampakkumiste ja enampakkumiste tulemuste, tarvitajaskonna ostujõu ja riigikassa huvide kohaselt;
  - c) keskmisest turuhinnast kallimate erisortimentide ja valitud kasvavate puude müügihinna, nende tegeliku turuväärtuse kohaselt.
5. Metsamaterjalide hindade reguleerimisel ja määramisel pidada silmas üldist majanduspoliitilist suunda, s.t. metsahinnad hoida säärasel tasemel, mis ergutaks tarvitama siseriigi ehitustegevusel kodumaa tulekindlaid ehitusmaterjale ja kütteks turvast, hagu, kände ja teisi omamaa küttaaineid, et säilitada rohkem metsamaterjale ekspordiks, eriti aga tooraineteks eksporditööstusele.
6. Metsa ülestöötamise organiseerimisel jõuda järk-järgult välja selleni, et kogu aasta kasutusnorm ülestöötataks riigi arvel, arvatud välja vähemad müügid kohalikule rahvale. Riigi arvel ülestöötatud materjalid müüa kas metsas raiekohtadel või välja-veetult müügikohtadel, nii kuidas see otstarbekohasemaks osutub.
7. Metsaraiumist teostada:
- a) ajajärguliste raiete korras, kus metsa teatud vaheaegadele järgnevate osaliste raietega hõrendatakse, vastavalt metsauuenduse nõuetele;
  - b) nummerdatud puude viisi valikraide korras, pidades silmas metsauuenduse nõudeid;
  - c) paljasraide näol lankide viisi, seemnepuude jätmisega, kus see osutub otstarbekohaseks.

IV. Riigi Metsatööstus.

1. Riigi Metsatööstuse ülesandeks on:
  - a) riigimetsa otstarbekohane ja ratsionaalne ülestöötamine vastavalt metsamajapidamise ja metsaturu nõuetele;
  - b) siseturunõuete rahuldamine tarvilikkude metsamaterjalidega ja nende hindade reguleerimine;
  - c) puud ümbertöötavate tööstuste varustamine toormaterjalidega, eelistades seejuures sääraseid elujõulisi eksporditööstusi, kus materjalid väärtuslikkumateks tööstussaadusteks ümber töötatakse ja kes suutelised on nende eest maksma ajakohast turuhinda;

- d) metsamaterjalide osaline ümbertöötamine;
  - e) metsamaterjalide müük välisturule.
2. Oma ülesannete täitmisel peab Riigi Metsatööstus täitma järgmisi nõudeid:
- a) pidevalt arvestama turu mahtu ja nõudeid sortimentide ja materjalide väärtuse suhtes, sellele vastavalt korraldama hindasid, pidama silmas üldmajanduspoliitilist suunda, eriti aga metsakasutuse osa p. 5 ülesseatud eesmärgi;
  - b) panema erilist rõhku metsa otstarbekohasele ülestöötamisele ja materjalide ümbertöötamisele, välja töötades võimalikult rohkem ja kõrgema väärtusega sortimente;
  - c) aitama kaasa metsamajapidamise üldtaseme tõstmiseks, eriti aga metsaeksploateerimise võimaluste parandamiseks metsateede ehitamisega, parvetusjõgede kordaseadmise ja alaliste metsatöölise kohtade asutamisega;
  - d) koos Riigi Maade ja Metsade Valitsusega korraldama metsa ümber- ja ülestöötamisel nõutava tehnilise personali ettevalmistamist ja väljaarendamist;
  - e) ratsionaliseerima metsa ülestöötamise väljaveo ja ümbertöötamise viise, tarvitusele võttes kohaseimaid tööriistu, masinaid ja muid abinõusid.

C. Ettepanekud metsasaaduste ratsionaalsemaks kasutamiseks.

Loobuda toormaterjalide ekspordist ja enam rõhku panna metsasaaduste ümbertöötamisele väärtuslikuks ekspordikaubaks, minnes metsasaaduste vääristamisel võimalikult kaugelulatava ümbertöötamise astmeni. Selleks kõlbulikkude materjalide tarvitamist siseturul tuleb piirata, soodustades nende asendamist teiste ainetega, nagu tulekindlate ehitusmaterjalidega, turbagas, põlevkiviga, hagudega jne.

Metsasaaduste ratsionaalsemaks kasutamiseks, ümbertöötamiseks ja vääristamiseks teostada järgmist:

1. asutada umbes 20.000 tonnise aastatoodanguga sulfaat-tselluloosi tehas, kus leiaks ümbertöötamist männi peenemad sortimendid, samuti haab ja lühimõõduline okastarbepuu, mis praegu läheb kütteks;
2. arendada vaikainete tööstust, et vähendada vaigu saaduste, nagu kampoli, terpentini, tõrva jne. sissevedu;
3. arendada puudestillatsiooni tööstust;
4. arendada tislari- ja puu-käsitööstust ning aidata kaasa nende saadustele turgude leidmiseks ja kindlustamiseks.

SELETUSKIRI.

Metsamajanduse põhihood.

Eesti metsanduse arendamise suund ja alused on peajoonetes ära määratud 16. mail 1934 a. antud Metsaseadusega, mis omandas kehtivuse 11. VI 1934 a. alates. Lisaks nimetatud alustele oli 1. juunil 1934 a. Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud „Kava metsamajanduse seisukorra tõstmiseks ja metsanduse alal töömahu suurendamiseks“. See kava oli koostatud eesmärgiga määrata ära Riigi Maade ja Metsade Valitsuse töö üldist suunda, kus juures lähtuti sel ajal aktuaalseima ja kiires korras lahendust nõudva küsimuse, tööpuuduse lahendamise seisukohalt. Töökavas ettenähtud peaesmärk on nüüd soodsa lahenemise tõttu oma esialgse terava tähtsuse kaotanud, sest töömaht on tunduvalt suurenenud nii metsanduses kui ka teistel tootvatel aladel. Et metsanduse alal tehtav töö ja sellega seotud kulud suudaksid anda maksimaalseid tagajärgi nii otsekoheste riigi sissetulekute suurenemise mõttes kui ka üldrahvamajanduse ratsionaliseerimise seisukohalt, on tarvilik ära määrata vajalisi üksikasju käsitlev töökava. Olgu tähendatud et metsanduse alal kehtivad seadused, käsitades küsimusi põhimõtteliselt, ei määra ära kõiki üksikasju. Need edaspidise töökava üksikasjad, olles kooskõlas seaduslike alustega ja taotledes ülalnimetatud sihte, on fikseeritud juuresolevates „Metsamajanduse põhijoontes“, missuguste selgituseks on toodud käesolev seletuskiri.

A. ÜLDOSA.

Üldosa käsitleb metsade majandamise puutuvaid küsimusi üleriiklikus ulatuses, andes ülevaate metsamajanduse ülesannetest, arendamissihtidest ja neist abinõudest, missuguseid tuleks kasutada metsamajanduse ratsionaliseerimiseks. Siin on mõeldud kõiki, nii riigi ja omavalitsuste, kui ka erametsi.

I

Metsamajanduse peaülesandeist.

1. Siseturu tarviduste rahuldamine on metsamajanduse tähtsaim ülesanne juba sel põhjusel, et käsikäes tehnika ja tööstuse arenemisega, talumajapidamiste arvu suurenemisega ja põllumajandusliku kultuuri laienemisega metsamaade arvel on puitaine nõudmine järjest tõusnud. See nähe on ülemaailmaline. Kuigi jõumajanduses, masinate, hoonete ja laevade ehituses teised ained suurel määral tarvita- mist leiavad, ei leidu üksikute aladel puidule asendamisvõimalusi, või on teiste

ainete tarvituselevõtmine majanduslikult raskendatud. Siseturu nõuete all tuleb mõista peamiselt puidu tarvitamist kohalike elanike poolt maal ja linnades kütteks ja ehitusteks. Vähemal määral on mõõduandev puidu tarvitamine kodukäsitöös, masina- ja laevahituses, kütteainena mitmesugustes tööstustes, raudteedel jne. Kui tööstuses, käsikäes tehnika arenemisega, kergemini võidakse üle minna muude ainete kasutamisele, mis ka suurel määral juba sündinud on (kütte- ja jõumajanduses põlevkivi, õlid, hüdroelektrijõud, turvas, ehitusainetena mineraalained ja metallid), on puidu kasutamise piiramine talumajanduses ja põllumajanduslike ehituste juures aset leidnud võrdlemisi väikeses ulatuses. Kui sihikindlalt teiste ainete kasutamisele võtmist soodustada, on võimalik et pikema aja möödudes siseturu tarvidus puidu järele tunduvalt väheneb. Seni aga omab metsamajanduses esmajoones just siseturu nõuete rahuldamine niivõrd olulise tähtsuse, et siin suuremate muudatuste järsk läbiviimine on raskendatud.

Sellekohased uurimused (Reim, Mathiesen, Daniel j.t.) on näidanud, et maa- ja linnaelanike tarvidus kütte- ja ehituspuudes moodustab üksi juba 2.000.000 tihumeetrit aastas. Võrdluseks olgu nimetatud, et riigimetsade (80% kõigist metsadest Eestis) toodang, eeldades et metsapinna vähenemine edasi ei kesta, stabiliseerub umbes 2.000.000 tihumeetritele aastas.

2. Puutööstuste varustamine toormaterjalidega pole vähema tähtsusega ülesanne. Võrreldes üksikuid tööstusi, lauatehaseid, kasti-lauatehaseid, paberi-, tselluloosi-, vineeri- ja destillatsioonitööstusi, tuleb konstateerida nende üldist tähtsust nii väliskaubanduse kui ka sisemise tööturu korraldamise tegurina. Arvesse võttes nende erilist tähtsust riigi majanduselusel, ei saa riiklik võim nende tööstuste toormaterjalidega varustamisel jääda passiivseks, vaid varustamist tuleb teostada suure ettenägelikkusega igakülgsest läbikaalutud ja üldrahvamajanduslikult põhjendatud alustel. Üleilmalise metsasaaduste turu seisukorrale vastavalt tuleb käsitada abinõusid tööstuste edasitegutsemise võimaldamiseks kriitilistel majanduselu ajajärkudel. Selle juures ei saa tulla kõne alla niisuguste tööstusharude soodustamine ja toetamine, kus toormaterjalide ümbertöötamine, seega metsamaterjalide vääristamine neisse mahutatud töökvantumiga, ei ole küllalt intensiivne ja kaugeleulatav.

Välismaades sünnib tehaste ja ettevõtete varustamine vabavõistluse põhimõttel ja materjalid saab see, kes nende eest metsakasvatajale paremat hinda maksta suudab. Selle tagajärjel on seal (Soome, Rootsi, Norra jne.) välja kujunenud elujõulised metsatööstused ja hästitasuvad metsamajapidamised. Korralikud metsahinnad ergutavad metsa- ja maaomanikke uute metsade asutamisele põllumajanduslikult ebatootvatel maalidel ja olemasolevate metsade toogivõime ning kvaliteedi tõstmisele. Tööstused omakorda on sunnitud olnud kasutamisele võtma kõiki võimalikke abinõusid tööstuskulude vähendamiseks, mida kahjuks ei saa täiel määral ütelda meie kodumaiste tööstuste kohta. Normaalse olukorra jaluleseadmisel peab riiklik võim talitama suure järjekindlusega ja vajaduse korral ka teatud karmusega, et ergutada tööstusi elulähedasemate ümberkorralduste ettevõtmisele riigi ja üldrahvamajapidamise huvides.

3. Teostades eelpoolnimetatud viisil tööstuste varustamist toormaterjalidega, s.o. viies tööstuste varustamise nende omavahelise vabavõistluse põhimõttele või eelistades ja soodustades tarbekorral elujõulisemaid, oludele kohaneda suutvaid ja väärtuslikumaid saadusi produtseerivaid tööstusi, on riiklikul võimul sel teel võimalik suunata soodsas sihis väliskaubanduse edukust ja aktiivsust. Kuna toormaterjali tagavarad on piiratud, võib väliskaubanduse suuremat aktiivsust metsa- ja metsatööstuse saaduste väljaveoga tõsta ainult sel teel, et neid saadusi võimalikult kaugeemaleulatavate tööprotsesside produktidena turustataks, mitte aga ümbertöötamatult või poolikult ümbertöötatult eksporditaks. Seni on metsamaterjalide ja metsatööstuse saaduste ekspordit riiigi majanduselusel mänginud otsustava tähtsusega osa, kuna nende väljaveost saadud summa on moodustanud umbkaudu $\frac{1}{3}$ osa kogu ekspordi väärtusest.

Ülevaate saamiseks metsamaterjalide ja metsatööstuse saaduste väljaveost ja selle suhtelisest tähtsusest, võrreldes väljaveo üldsuurusega, olgu toodud järgmised andmed:

Aasta	Metsasaaduste väljavedu tonnides	Väärtus 1000 kroonides	Väljaveo üldsumma 1000 kroonides	Metsasaaduste osa üldväljaveost % %
1922	171.968	16.444	52.816	31,1
1923	204.608	21.507	61.817	34,8
1924	257.373	22.897	75.271	30,4
1925	262.373	28.120	96.646	29,1
1926	288.813	28.334	96.236	29,4
1927	315.992	29.590	105.776	28,0
1928	371.029	40.253	127.109	31,7
1929	322.878	32.907	117.471	28,0
1930	284.333	27.844	96.434	28,9
1931	264.707	21.225	71.073	29,9
1932	154.640	11.229	42.571	26,4
1933	242.545	14.976	45.558	32,9
1934	390.131	25.024	68.973	36,3

Viimaste aastate andmed näitavad, et majandusliku surutise raskemast (1932) aastast alates on metsasaaduste väljavedu, töustes väärtuselt ühes teiste väljaveoartiklitega, omanud järjest suurenevat osatähtsust väljaveo üldväärtuses. Osaliselt on see asjaolu seletatav metsasaaduste turu suurema stabiilsusega kui seda teised väljaveoartiklid võimaldada suudaksid. Tööstuse ja põllumajanduse saadusi võidakse paisata ilmaturul muutuvates hulkades. Vastavalt põllumajandusliku või tööstusliku produktiooni suunale võidakse mõne aastaga nende majandusharude toodanguid ja eksporteeritavaid hulki mitmekordselt suurendada, mis ei jäta mõju avaldamata nende saaduste hinnale ilmaturul. Vastupidi, metsamajanduse produktiooni suurendamiseks kulub aastakümneid kavakindlat tööd, enne kui tagajärjed nähtavaks saavad. Üldiselt aga ei saagi metsamajanduse produktiooni kvantitatiivne suurenemine omandada metsasaaduste rahvusvaheliste hindade suhtes negatiivse teguri tähtsust, sest pea kõigi riikide püüded on suunatud ainult sellele, et metsamaade produktiooni tõstmisega kompenseerida põllumajanduse arenguga käsikäes käivat metsapinna vähenemist. Sellega, kui ka järjest suureneva nõudmisega metsamajanduse saadustele, on seletatav viimaste hindade kindel ja pidev tõus rahvusvahelisel turul. Vähemad kõikumised, mis tingitud üksikute suurte riikide poolt tekitada võidavast turgude ülekoormamisest erakordselt suurte metsaraiumistega, on paratamatud, kuid ajutised.

Sellest järeldub et metsamajanduse saaduste hinnad kõige vähem alluvad turgude seisukorrast tingitud ootamatustele, mispärast kõik abinõud, mida tarvituks võetakse metsamajanduse ratsionaliseerimiseks, automaatselt positiivset mõju avaldavad ka väliskaubanduse edukusele ja aktiivsusele.

Kuna meie metsade kasutamine lähemal ajal kujuneb enam-vähem stabiilseks, tekib küsimus kas üldse võimalik on metsamajanduse saaduste ekspordi väärtust suurendada.

Vaadeldes selleks andmeid väljaveoartiklite kohta näeme järgmist.

1934 a. on välja veetud tähtsamate metsamajanduse saadustena:			
Laudu ja planke	363.000	tihumeetr.	10.409.000 kr. eest
Propse	131.000	„	1.064.000 „ „
Palke ja liipreid	31.000	„	991.000 „ „
Paberi tooraineid	67.626 tonni	„	7.190.000 „ „
Vineeri	14.815	„	3.231.000 „ „
Pappi ja paberit	9.347	„	1.856.000 „ „

Ülevaatest selgub, et umbes 60% ekspordiks määratud metsast läheb väliturule kas ümbertöötamatult (propsid, palgid, pakud) või saetuna (lauad, plangud, kastilauad).

Umbes 40% töötatakse ümber intensiivsemate mehaanilis-keemiliste protsessidega (tselluloosiks, paberiks, vineeriks jne.). Mõlema rühma osatähtsus väljaveos on aga ligikaudu võrdne. Sellest ei tule järeldada, et toormaterjale või saetud materjale üldse ekspordida ei tuleks. Seesugune järeldus oleks põhjendamata, sest saetud materjalide turg, kui üks kindlamaid, väärib küllaldast tähelepanu. Küll aga on vastuvaidlematult võimalik tõsta ekspordi väärtust niisuguste seni ümbertöötamatult väljaveetavate toormaterjalide kohapealse ümbertöötamisega (n. propsid), milliste hind väliturul on võrdlemisi madal, kuid milliste ümbertöötamisel saadud valmisaaduste turg ja ümbertöötamist tasuv hind on kindlustatud. See oleks üheks ekspordi suurendamise võimaluseks. Teine võimalus selleks avaneks siis, kui siseturu tarvidust väärtuslikus puitaines saaks katta teiste ainetega, nagu tulekindlad ained ehitusteks ja turvas, põlevkivi, õli ja hagu kütteks senisest suuremal määral. Sel teel avaneksid väliskaubanduse edukaks laiendamiseks, kui ka siseturu tööturu korraldamiseks, hoopis kaugemaleulatavamad välja-vaated. Muid võimalusi väliskaubanduse edukuse tõstmiseks metsasaaduste arvel on terve rida, näiteks seni kasutamata seisnud puiestikkude eelkasutuse realiseerimine, uute ratsionaalsete tööstusharude ellukutsumine jne.

Kuni seniajani on üldist puidu läbikäiku mõjutanud teatud määral erakorralised tegurid. Nii on maareformi teostamisega vähendatud metsapinda, juurde loodud põllumajanduslikke üksusi, rohkesti realiseeritud metsi väljaspool korralist kasutusnormi jne. Vastavalt sellele olukorrale on viimase 10 aasta jooksul iga aasta kasutatud keskmiselt umbes 4.000.000 tihumeetrit. See kvantum, milline seni on rahuldanud siseturu nõudmisi ja katnud metsaekspordi ja eksporditööstuse vajadusi, on saadud järgmiselt (arvud on võetud keskmistena ja erametsade osas umbkaudsetena):

1. Riigimetsad:		
a) normaalne raielank	1.600.000 tm	40,0%
b) surnud mets ja hooldamisraided	500.000 „	12,5%
c) kasutused planeerimisele määratud metsamaadelt	500.000 „	12,5%
2. Era- ja omavalitsuste metsad (katastrimetsad)	500.000 „	12,5%
3. Era- ja omavalitsuste heina- ja karjamaametsad	600.000 „	15,0%
4. Maareformiga loodud uustalude metsad	300.000 „	7,5%
	<hr/>	
	Kokku 4.000.000 tm	100%

Viimastel aastatel on kasutus riigimetsadest tunduvalt vähenenud. Vastavalt metsapinna vähenemisele on vastavalt redutseeritud aastalangi suurust, samuti on vähenenud kasutus äraplaneeritavatel metsamaadelt. Erametsade osas võib suurema tagasimeineku arvestada maareformiga loodud uustalude metsade osas, sest nende senine kasutamine, omanike majanduslikest raskustest tingituna, ületas kaugelt juurdekasvu.

Neil põhjusil kujunevad puidu produtseerimise vahekorrad juba lähemal aastail teistsugusteks, kus juures üldine vähenemine on paratamatu. Kuigi riigimetsade osas korrapäraste hooldamisraietega ja osalt ka raieringide ümberkorraldamisega kasutus otstarbekohasemaks ja intensiivsemaks kujuneb, tuleb konstateerida, et puidu tarvet ei ole tulevikus enam võimalik rahuldada senisel määral, sest lähema 10 aasta kohta võiks tegelik aastane puidu produtseerimine kujuneda umbes järgmiselt:

1. Riigimetsad:		
a) peakasutus	1.400.000 tm	45,2%
b) hooldamisraided ja kasutus mitte-metsana majandatavatelt maadelt	300.000 „	9,7%
c) surnud mets	300.000 „	9,7%
2. Era- ja omavalitsuste metsad (katastrimetsad)	350.000 „	11,3%
3. Era- ja omavalitsuste heina- ja karjamaametsad	600.000 „	19,3%
4. Maareformiga loodud uustalude metsad	150.000 „	4,8%
	<hr/>	
	Kokku 3.100.000 tm	100%

Seega väheneksid edaspidise kasutuse võimalused umbes 900.000 tm võrra aastas, mis ligikaudu võrdub sellele kvantumile, mida seni iga aasta ümbertöötatult ja toormaterjalidena välismaale on müüdnud.

Et säilitada tulevikus ekspordivõimalusi vähemalt praeguses ulatuses, tuleb meil puidu tarvitamist siseriigis tunduvalt piirata ja võtta kasutamisele sellaseid metsasaadusi, mis praegu peaaegu kasutamata jäävad. Nii jääb meil aastas kasutamata vähemalt 200.000 tm kände ja mitte vähem hagu, oksti, puistutes loomulikult teel väljasurevaid peenemaid puid ja surnud metsa suuremates metsamassiivides. Ka talumajapidamistes ei kasutata praegu täiel määral seda puidumassi mida produtseerivad heina- ja karjamaad. Sisetarviduste vähendamiseks kütteenete alal tulevad kasutamisele võtta ülalnimetatud materjalid ja muud kütteenained, nagu turvas, põlevkivi ja selle saadused. Igal juhul ei tekiks kütte alal ülesaatuid raskusi ja okasküttepuidust ning samuti ka haavapuidust võiks suure osa ära kasutada tselluloositööstuse toormaterjaliks. Suuremaid raskusi tekib aga ehitustegevuse alal, kus tulekindlate ehitusmaterjalide laiaulatuslikum tarvituselevõtmine alles siis aset võib leida, kui need hinnalt rahvale kättesaadavamaks muutuvad ja vastavate ehitusviisidega enam tutvutakse ja harjutakse.

II.

Abinõudest ülesseatud sihtide saavutamiseks.

1. Ühenduses riigimetsade senise järjekindla pindala vähenemisega tuleks heita pilku teiste riikide metsamajapidamise suundadesse.

Selle juures näeme, et lähemates naaberriiges on riigi üldpindalast metsaga kaetud: Soomes 73%, N. Venes 32%, Lätis 27%, Saksamaal 27% ja Poolas 23%.

Eestis selle vastu on metsaga kaetud veel ainult 20% üldpindalast, vaatamata sellele, et põllumajanduse arenemise seisukohalt ei saa Eestit seada kaugelki mitte veel esiritta. Olgugi, et meie tootmise peaalaks on ja jääb põllumajandus ja see praegu edukalt suudab täita kõiki siseturu nõudeid, peab ekspordi alal arvesse võtma kõiki neid raskusi, mis üldise põllumajanduse produktiooni tõstmisega rahvusvahelises kaubanduses aina süveneda võivad. Kuna Eesti muudest loodusvaradest rikas pole, on mets üheks kindlamaks tuluallikaks, mis ei nõua riiklikke juurde-maksusid. Et ka teised riigid samale arusaamisele on jõudnud, näitavad eriti põhjamaa riikide püüded, kavatsused ja korraldused oma metsamajanduse taseme tõstmiseks.

Eeltoodud andmetest aga selgub, et metsade suhtelise rohkuse poolest oleme Põhja- ja Kesk-Euroopas viimaseid ja et sellele vaatamata oleme oma metsapinda järjekindlalt vähendanud. Muuseas, meist põllumajanduslikult ettejõudnum, rahvarikkam ja suuremal määral metsamaid omav Saksamaa talitab vastupidiselt: suurendab metsapinda põllumajanduslikult kõlbmatute ja ebatootvate maade arvel. Põhjused, mis sunnivad riike ja rahvaid oma metsade kaitseks karme seadusi ja määrusi andma ja metsamajapidamise seisukorra tõstmiseks ning metsa pindala suurendamiseks samme astuma, on puhtmajanduslikud. Tehnika ja tööstuse arenemisega on nõudmine metsa- ja metsatööstuse saaduste järele tõusnud järjekindlalt, nii et praegu pea igalpool puidu kasutamine ületab selle juurdekasvu. Seda võib öelda eksimatult ka Eesti kohta.

Nüüd, kus olukord enam-vähem normaalsetesse piiridesse stabiliseeruma hakkab, kus lõpevad suuremad metsamaade planeerimised, uustalud suure osa oma metsadest realiseerinud on ja vanad talud majanduslike olude paranedes omi metsi enam üle normi ei kasuta, hakkavad ilmnema esimesed raskused: suur hulk eratööstureid, kes seni püsinud olukorda ette kujutasid endisena, on käesoleval majandusaastal sunnitud olnud tööstust vähendada või tegevust lõpetama, hädas on siis välja tulnud süüdistusega Riigi Maade ja Metsade Valitsuse tegevuse vastu, saamata aru raskuste tõelistest põhjustest; suuremad eksportsaadusi tootvad tööstused on eraturu kokkukuivamise tõttu sunnitud olnud esitama riigile suuremaid nõudmisi toormaterjali saamiseks, mida aga täiel määral anda on võimata; kohalik tarvita-jaskond on hakanud suuremal määral nõudma materjale riigimetsadest jne. Need

nähted peaksid olema küllaldaseks hoiatuseks metsapinna edaspidise vähendamise vastu. Kuigi väheneval metsapinnal majapidamist ratsionaliseerida, kuulub puitaine produktsiooni ja tagavarade suurendamiseks aastakümneid ja -sadasid, enne kui hakkavad ilmnema tagajärjed.

2. Liigniiskuse all kannatavate metsamaade kuivendamine on tähtsamaid eeltingimusi korrapärase ja tasuta metsamajapidamise sissetulemiseks. Riigimetsamajapidamises on aasta-aastalt selles sihis ära tehtud rohkesti tööd, kuna aga eramaomanikkude poolt on seni kantud hoolt ainult põllumajanduslike maade kuivendamise eest. Nüüd, kus riigi toetusel ja osalt tervena riigi kulul on teostatud ja lähema aja töökavas seisab veel terve rida veevoolude õgvendus- ja süvendustöid, avanevad lahedamad võimalused ka eraomanikel oma metsamaade kuivendamise eest hoolitsemisel. Kui põllumajanduslike maade kuivendamisel tagajärgede saavutamiseks tarvilik on korrapärane ja võrdlemisi tihe kuivenduskraavide võrk, mis nõuab suuri kulusid, jätkub metsamaade kuivendamisel tihti suurte metsamaa-alade liigveest vabastamiseks mõnest üksikust kraavist, kui need otstarbe- ja oludekohaselt on projekteeritud. Kuna kõik puuliigid ei vaja sugugi intensiivset maapinna kuivendamist, vaid loomuliku metsauuenduse tekkimisel teatud niiskusemäär otsekoheseks soodustuseks on, siis edaspidiste kuivendustööde teostamisel saavutatakse parimad tagajärjed tööde majandusliku tasuvuse mõttes sel juhul, kui vastavad kavad läbi vaadataks metsaeriteadlaste poolt.

Metsauuendamise alal on riigimetsades jõutud seisukorrani, kus ühel või teisel teel saavutatakse raiutud metsade asemele uued noore metsaalad. Seni on metsamata veel ainult osa vanu raieistikke parema boniteedilistel pindadel, kus võitlus suure rohuksavuga eriti raskeks on osutunud. Niisuguste raieistike metsamiseks, võimalikult väheste kuludega, on tööle asunud kõik metsaülemad-eriteadlased. Olgugi, et alati ei saavutata endise puistuliigi püsimist, saavad kõik raieistikud metsastatud. Seda ei saa aga öelda erametsade kohta, kus seni pea kõik raieistikud (arvatud välja korrapäraselt majandatavad linnade metsad) saatusel hooleks jäetakse. Pindadel, kus loomulik uuendumine ühel või teisel põhjusel takistatud, jääb uuendus tulemata ja seesugused metsamaad, kui mitte jäädavalt, siis pikemaks ajaks langevad ebatootvate maade hulka.

Suuruselt 50 hektaari ületavate metsade osas, tänu uuele metsaseadusele, on nõutav metsamajandamise kava esitamine ja sellest kinnipidamine metsaomanikule kohustuslik. 191.000 ha mitte-riigimetsadest (siin hulgas ka omavalitsuste metsad) kuulub metsahoiu eeskirjade alla ainult võrdlemisi väike osa, umbkaudu 25%, sest suurem enamus talumetsi (talumetsad moodustavad 78% kõigist mitte-riigimetsadest) ei allu metsahoiu eeskirjadele, kuna nad suuruselt ei ületa 50 ha. Sellepärast ei saavuta metsakorraldustööde läbiviimine ja metsamajandamise kavade väljatöötamine ning maksmapanemine üksi veel küllalt ulatuslikke tagajärgi erametsamajapidamises. On vaja teostada rohkesti selgitustööd, et aidata eramaomanikel jõuda teadlikkuseni oma metsade korrapärase kasutamise, uuendamise ja kaitse vajaduses.

Uute metsateede ehitamine ja olemasolevate parandamine omab erilise tähtsuse suurematest ühendusteedest kaugel asuvates metsamassiivides. Mida kergemini saadakse ühest või teisest metsaosast toimetada metsamaterjale ümber-töötamise- või müügikohtadesse, seda kõrgema reaalse väärtuse omab mets ühesuguse tehnilise väärtuse juures. Mehaaniliste transpordiabinõude tehnilise täienemisega on nende kasutamine muutunud võrdlemisi odavaks ja majanduslikult hästitasuvaks. Metsamaterjalide väljavedu jõuvankritega raudteedest kaugel asuvatest metsaosadest on seni lühikese katsetuse järele andnud häid tagajärgi seal, kus korralikud teed olemas. Sellepärast kuulub juurepääsuteede ehitamine olemasolevatest teedest kaugel asuvatesse metsamassiividesse tähtsaimate ülesannete hulka metsamajanduse tulukuse tõstmisel.

Metsahooldamis- ja ravitsemistööde all tuleb mõista neid talitusviise metsamajanduses, kus teatud puude õigeaegse väljaraiumisega saavutatakse soovitud puuliikide enamus, kantakse hoolt selle eest, et kasvamajäävatest puudest moo-

dustuks täisväärtuslik ja tehnilistelt omadustelt maksimaalse headusega puistu, et teatud vanaduses kõrvaldataks üleliigne pinge puude vastastikusel võitluses valguse ja olemasolu eest, saavutades seega maksimaalse massi juurdekasvu, ja et puistu kasvuaeg jooksul allajäämisele ja suremisele määratud puud õigel ajal täisväärtuslikena ära saaks kasutatud. Praegustest takistustest hooldusriiete intensiivsele teostamisele, millistest tähtsaim on turu puudumine hooldusriietest saadud materjalidele, on pikemalt seletatud järgnevas riigimetsade majapidamise osas.

Metsakaitse küsimust tuleb käsitada kahest seisukohast: 1) kui abinõude käsitamist tulundusmetsade püsiva majandamise jätkamiseks ja kaitsemetsadeks määratud puistute säilitamiseks ja 2) igasuguste kahjurite vastu võitlemiseks sellekohaste abinõudega. Esimese ülesande teostamiseks on andnud reaalseid võimalusi uus Metsaseadus seaduses endas fikseeritud normide äramääramisega ja metsa-hoiukomitee ellukutsumisega. Teiseks ülesandeks, s.o. metsade kaitseks igasuguste kahjurite ja tule vastu, on seadusandlikele normidena pandud maksimaalne vastav määru, mille alusel metsaomanike lavaneb võimalus võidelda kaaskodanike hooletusega ja teatud juhtudel, kus võitlus looduslike kahjurite vastu muutub ülejökäivaks, saada abi erikapitalidest.

Seadusandlike aluste loomisega metsakaitseks on aga ära tehtud ainult osa tööd tarvilikus suunas, sest peateguriks metsakaitse mõjuvaks teostamiseks üleriiklikus ulatuses peaks olema kodanike teadlik ja häätahtlik suhtumine metsakaitsele ja vajalike teadmiste omandamine sel alal. Selles sihhis tuleb ka suunata edaspidine tegevus metsakaitse alal.

3. Et osaltki kompenseerida asundustegevuse ja põllumajanduse edukuse tõstmise huvides möödapääsematuks osutunud metsapinna vähenemist, on Riigi Maade ja Metsade Valitsuse poolt asutud nende eramaade kokkuostmisele, missugused oma asendilt ja väärtuselt on osutunud sobivateks metsa külge liitmiseks. Mõeldud majandusaastal on riigile ostetud eramaid 225 ha 3615 kr. eest, seega keskmise hinnaga Kr. 16.— hektaar. Järgmise 1936/37 majandusaasta eelarvesse on võetud 50.000 krooni, millega kavatakse osta metsamaid Valgamaal umbes 1400 ha ja ka mujalt. Selles suunas kavatakse jätkata tööd ka tulevikus.

4. Metsandusliku katseasjanduse sisseseadmine on nähtud ette Metsaseaduses, ja nimelt: Põllutööminister määrab Riigi Maade ja Metsade Valitsuse ettepanekul kindlaks katsemetsakonnad, kelle ülesandeks on ratsionaalsemate ja otstarbekohasemate töömeetodite ja uuemate majandamisviiside leidmine, katsetamine ja uurimine metsamajapidamises (MS § 154). Teiseks, asutatakse Tartu Ülikooli juurde metsanduslik katsejaam, missuguse juhataja juhib ühtlasi katseasjanduslikke töid katsemetsakondades ja teostab Riigi Maade ja Metsade Valitsuse direktori ülesandel eritähtsusega metsanduslike küsimuste teaduslikku uurimist riigi- või erametsades (MS § 155). Katseasjanduse põhijooned, tööde ulatus, tegevuskava ja aruanded vaatab läbi ja kinnitab Metsandusnõukogu (MS § 156). Tarvidus põhjalike ja teaduslikult läbiviidud katsete järele paljudel metsamajanduslikel aladel on praegu äärmiselt terav. Praegu teostatavad metsamajanduslikud tööd sünnivad kohtadel küll hääperemeheliku hoolega ja nende kogemuste põhjal, mis tööde juhatajad kohapeal on omanud, kuid ei saa eitada ka seda, et osalt töötatakse teatud šablooni järele, millise töö tulemused ei saa olla kõige õnnestunud. Metsanduse eriteadlased — metsaülemad, kes kohtadel ajajooksul oludekohaseid töömee- toodeid on suutnud leida, peavad kahjuks teistele teenistuskohadele minnes algama otsast peale. Üksikute seni korraldatud katsete tulemusi ei saa põhjalikuma kaalu- miseta üldiselt tarvitusele võtta, kuna kohalikud olud on võrratult lahkuminevad. Viimaste uurimine ja neile kohaldatud töömeetodite leidmine on tähtsamaid katseasjanduse ülesandeid lähemas tulevikus. Lahendamistootavaid küsimusi, millel määratu suur majanduslik tähtsus, on terve rida. Olgu muu hulgas näi- tena nimetatud ajajärguliste riiete, paremaboniteediliste kuuseraistike kultiveerimise ja kuusepuistutes erakordse kiirusega levivate seenhaiguste küsimusi, missugused kõik kiiret lahendamist vajavad. Neil põhjusil on katseasjanduse organiseerimine ülaltoodud alustel äärmiselt tähtis ja kiireloomuline küsimus.

5. Metsaametkonna koosseisu on järjekindlalt täiendatud erihariduse omandanud isikutega. Nõuded, millele peavad vastama tulevikus ametissemääratud metsateenijad, on määratud kindlaks Metsaseadusega. Metsaülemad, abimetsaülemad ja metsatehnikud peavad olema kõrgema haridusega metsanduse alal. Metsnikud ja metsavahid peavad eriharidusliku ettevalmistuse tasemelt vastama vähemalt Voltveti Metsakooli metsnike ja metsavahtide klassi nõuetele.

Riigi Maade ja Metsade Valitsuse koosseisulised ametikohad on seni vastava haridusega isikutega täidetud järgmiselt:

a) ametikohtade arv, kus nõutav kõrgem metsanduslik haridus . . . 213	Nõuetele vastavate isikutega täidetud 95
b) ametikohtade arv, kus nõutav vähemalt metsakooli metsnike klassile vastav haridus 236	Nõuetele vastavate isikutega täidetud 100
c) ametikohtade arv, kus nõutav metsakooli metsavahtide klassile vastav haridus või metsavahi kutse 1439	Nõuetele vastavate isikutega täidetud umbes 400

Erametsaomanike teenistuses seisvatest isikutest on metsanduslik eriharidus ainult üksikutel.

Ülevaatest selgub et kõige enam on ametkonna koosseis nõuetele vastavate isikutega täidetud juhtivas osas, kuid siingi mitte üle 45%, sellepärast on metsandusliku erihariduse andmise jätkamine senises suunas õigustatud ja tarvilik.

Mis puutub metsateenijate palgatasemesse, siis kõrvutades seda teiste ametkondade palkadega, osutub see madalaimaks üle riigi. Teatud aegadel võeti riigi juhtimises mõjuomanud ringkondade poolt ekslik seisukoht, nagu oleks metsateenijate kindlustatud suured sissetulekud natuuras, peamiselt palgamaade näol. Sellele seisukohale vastavalt jäid rahapalgad äärmiselt madalale tasemele. Ajajooksul on selgunud kuivõrd ebaõige on olnud palgamaadest saadava tulu hinnang ja selle arvestamine tasuna natuuras. Eriti viletsad palgaolud on alam-metsateenijatel. Nii võib metsavahtide keskmiseks töötasuks rahas ja natuuras kokku arvata keskmiselt 28—30 krooni kuus.

Et ametkonna komplekteerimist paremate tööjõududega edukamalt läbi viia ja metsateenijatele õiglasemat töötasu võimaldada, on vajaline rahapalkade üldine tõstmine. Metsamajapidamise osa riigi üldtuludes on viimastel aattel näidanud järjekindlat tõusu, mispärast ka kulutuste suurendamine palkade osas on küllalt põhjendatud. Samal põhjusel on tarvilik jätkata metsateenijate kasutada olevate hoonete kordaseadmist ja uute ehitamist.

6. Suuremaid mitte-riigimetsi on meil linnade ja vabrikute metsad, kus seni suuremalt osalt on kinni peetud nii normaalsest kasutamisest kui ka hoolt kantud metsauuendamise eest. Valdava osa mitte-riigimetsadest, nimelt 78%, moodustavad talumetsad, pinnaga 148.000 ha (1925 aasta põllumajandusliku üleskirjutuse andmed) kus metsade kasutamine on seni kandnud täiesti juhuslikku laadi ja metsauuendamine on sündinud pea ainuüksi loomulikult teel, nii kuidas looduslikud tingimused seda on võimaldanud. Peale nende „pärimetsade“ on eramaadel suurel määral niisuguseid põllumajanduslikke kõlvikuid, mis suuremal või vähemal määral on kaetud väikeste metsasalkadega, üksikute puudega, võsaga, valgelepaatihnikutega jne. Neid puumassi kasvatavaid mittemetsamaid tunneme üldiselt heina- ja karjamaametsade nime all. Seesuguste heina- ja karjamaametsadega on kaetud üldiselt väga suured maa-alad. Uurimused tõendavad, et parema pinnase ja lähedamate kasvuvõimaluste tõttu on puumassi juurdekasv neil maalid küllalt suur, sellele vaatamata et puud tiheda liitusega puistut ei moodusta. Kokkuvõttes peab tähendama, et eramaomanikust on just talupidajad need, kelle käes on rohkesti võimalusi produtseerida puistainet oma maal, ilma et see senisest suuremal määral kitsendaks põllumajanduslike maade kasutamist. Suur osa meie talusid on

liig suured selleks, et nende omanikud või kasutajad, ajades läbi võimalikult vähesel palgalisel tööjõuga, neid põllumajanduslikus mõttes intensiivselt kasutada suudaksid. Seesugustel maa ülejääkidel ja põllumajanduslikuks kasutamiseks mittekõlvulistel maadel korrapärase metsamajanduse sisseseadmisega avaneb eramaa-omanikel võimalus äärmiselt väikese tööjõu kulutusega luua püsivaid väärtusi. Põhimõtteliselt ei saa pooldada olukorda, et pinnakoosseisult põllumajanduslikuks kasutamiseks kõlvulised maad metsa all seisavad. Suurelt osalt on aga liig suuri kulusid nõudev maaparandamise vajadus põhjuseks, miks neid maid intensiivse põllumajandusliku kultuuri alla ei saada võtta. Tavaliseks on saanud nähe, et niisugused, enamasti liigniiskuse all kannatavad maad, pea mingit tulu toomata karjamaade või heinamaade kirjas seisavad. Juhul kui neid maid liigveest vabastada ja üles harida ei suudeta, on ainus võimalus nendest korraliku tulu saamiseks nende metsamine. Rääkimata põllumajanduseks täiesti kõlbmata maadest, on seesuguste kasutamata maa-alade metsamine rahvamajanduslikust seisukohast õige, kuna see kaasa aitab üldisele väärtuste loomisele.

Neil põhjusil on tarvilik ergutada talupidajaid metsade eest hoolitsemisele ja soodustada kõigi abinõudega põllumajanduseks kõlbmata maade metsamist. Eriliselt tuleb soovitada talupidajatele nende majapidamiseks vajaliste tarbepuude kasvatamist. Praeguste vanemate puistike raumisele võtmisega ja paremaboniteediliste metsamaade äraplaneerimisega kaob talupidajail tulevikus võimalus saada riigimetsadest senil määral erinõuetele vastavaid tarbepuid, eriti kõrgeväärtuslikke lehtpuid. Talumaad oma väga mitmekesiste pinnaolude tõttu on aga kohased kõige mitmekesisemate tarbepuuliikide kasvatamiseks, ilma et see maade põllumajanduslikku kasutamist nimetamisväärsel määral kitsendaks.

7. Ajajärgul, kus senise tegeliku üleriikliku metsakasutuse vähenemine on paratamatu, eelpoolkäsitatud tegurite mõjul, peab ära kasutama kõik võimalikud abinõud selleks, et ekspordi huvides vähendada puitaine tarvitamist siseturul. Üheks loomulikud teguritest, mis metsakasutuse vähenedes puitaine tarvitamisele siseturul teatud mõju avaldab, on üldine pakkumise vähenemist tingitud metsahindade tõus, mis end lähemas tulevikus kindlasti tunda annab. Mõned aastad tagasi üldise hindade surutise ajal oli riigimetsadest müüdav küttepuu isegi valmismaterjalina niivõrd odav et paljud talupidajad loobusid hagude ja muu väheväärtusliku küttematerjali kasutamisest isiklikus majapidamises. Suuremad kasvava metsa ostjad loobusid peenema ja halvema küttepuu ülestöötamisest ja väljavedamisest kaugematest metsaosadest. Samuti lasksid suurel määral müügile odavaid küttepuid metsaostjad, kes realiseerisid talupidajatelt, peaauglikult uustalude kasutajatelt, ostetud metsi. Osalt on see olukord kestnud kuni seniajani ja selle tulemuseks on asjaolu et paljud majapidamised, kus varem jäme puud kütteks üldse ei tarvitatud, on üle läinud küttepuude kasutamisele. Jälgides metsamajapidamise aluseid Põhja-Euroopa riikides, näiteks Soomes, leiame, et seal okas-küttepuu pea eranditult sulfaat-tselluloosiks ümber töötatakse. Meil sel eesmärgil korraldatud andmete kogumine metskondades näitas, nagu võidaks seniselt küttepuuturult kohalike elanike huvisid riivamata tagasi tõmmata ainult 38,800 tm okasküttepuid. Ometi töötatakse üles Riigi Metsatööstuse poolt iga aasta ümmarguselt 500,000 tm küttepuid. On kindel, et praegune pilt kohalike elanike küttepuutarvidusest on ajutine ja et küttepuu tarvitamine end mitmeti korraldada laseb, kui järjekindlalt selleks kohaseid abinõusid tarvitada, näiteks hindade reguleerimist. Sama võib öelda ka tarbepuu tardivuse kohta. Ka siin võib vastava hindade-poliitika abil suurel määral kaasa aidata tulekindlate ehitusainete tarvitusele võtmisele. Enamarenenud põllumajandusega raioonides nagu Viljandi- ja Tartumaa on juba praegu rohkesti ehitatud hooneid savist, betoonkivist, kasutama hakatud kerge ehituste juures mitmesuguse täitega srestikkonstruksioone jne.

Takistuseks, mis seni suurel määral puuehitustest kinni pidama on sundinud, on võrdlemisi kõrge tsemendi hind, milline mõningatele soodustustele vaatamata, siiski veel liig kõrgel püsib. Tsemendihinna reguleerimise alal tegelikkude samumude astumine avaks senisest tunduvalt laiemad võimalused puumaterjalide eks-

portimiseks. Mis puutub tsemenditööstusse üldse, siis otstarbekohase korralduse juures võiks sel tööstusharul olla senisest palju suurem tähtsus just siseturul, sest ekspordi mõttes moodustab tsemendi väljavedu koguväärtuselt ainult 1,3% met-samaterjalide ja metsa tööstussaaduste väljaveost. Küll aga võiks tsemendi laiem tarvituselevõtmine siseturul mõjutada metsa ekspordi palju suuremas ulatuses.

Kütteenete alal tuleks esmajoones tõsta turba tarvitamist ja ergutada maaelanikke haokütte tarvitamisele, missuguse kütteenaine kasutamine meie taludes praegusest palju suuremal määral võimalik on.

3. Suurematest eksporttööstustest, kes endale toormaterjali hankimiseks seni riiklikku korraldamist on vajanud, oleks nimetada järgmisi:

1) Põhja paberi ja puupapi vabrikute A/Ü on suuremaid puu ümbertöötamise ettevõtteid. Tema töötab aastas ümber umbes 315.000 tm kuuse paberipuid. Kogu Eesti metsade normaalsel paberipuude (jämedusega 8—15 sm) toodangul võib arvata 210.000 tm. Sellega tehase tarvitus ületab meie metsade paberipuude normaaltoodangu. Kui tehas soovib täie koormatisega töötada, siis on ta sunnitud puuduva osa paberipuudest — 105.000 tm kas välismaadest impoteerima ehk jälle siseturult jämedamaid kuusematerjalile kokku ostma. Nagu näitavad kalkulatsioonid, on aga jämedamate kuusematerjalide hinnad pro tihumeeter kuni 5,36 kr. ehk kuni 100% võrra kallimad paberipuude hinnast. Ja kui veel arvesse võtta, et välismaade tselluloosi tehased on rakendatud peaaegjalikult säärase materjalide ümbertöötamisele, mis saematerjalideks ei kõlba, nagu peenike — alates 5 sm — kuuse tarbepuu, saetööstuse jäänused jne. ja et selle toormaterjali hind on tunduvalt odavam jämedama kuuse tarbepuu hinnast, siis on selge, et meie tselluloositehasel oma vananenud sisseseade ja töötamise viisidega on raske maksta tooraine eest kõrgemat hinda ja selle juures võistelda hinna suhtes välismaa tehastega.

Tselluloositehasele praeguse koormatise juures edasitöötamise võimaldamiseks oleks järgmised teed olemas:

a) tselluloositehas peaks uuendama ja täiendama oma sisseseadeid nii, et tal oleks võimalik tarvitada samasugust puumaterjali nagu Soome tehased, s.t. paberipuud jämedusega alates 5 sm ja pikkusega 1 mtr. Ühtlasi tuleks peh-mendada ka teisi vastuvõtu tingimusi. Sel juhul meie metsade paberipuude toodang suureneks tunduvalt, sest siis saaks paberipuudeks üles töötada kõik noore kuusemetsa harvendamisel saadud materjalid ja tõenäoliselt ka suure osa kuuse küttepuudest, milliseid näiteks Soomes üldse ei tunta. Teiseks oleks võimalik neid materjale ära anda küttepuuhinnaga, mis tunduvalt odavam paberipuul kannurahast. Paberipuude tehniliste tingimuste pehmdamine tooks paratamata kaasa küll praaktselluloosi % suurenemise, kuid see ei võiks olla asjale takistuseks, sest viimast peaks olema võimalik eduga ära-kasutada isolatsioonplaatide valmistamiseks, nii nagu see on läbi viidud Enso-Gutzeit tehases Soomes, mis ekspordiks mittekõlbliku tselluloosi töötab ümber n.n. „ensoniidiks“, milline oma omaduselt ja väärtuselt ületab isegi kuulsa cellotexi ja insuliidi;

b) tehase varustamiseks puuduv osa paberipuud sisse vedada välismaalt, kui selleks võimalusi leidub ja kui ei taheta tehase sisseseade uuendamisele asuda.

Väited, et meil saelaudade ja plankude asemel on kasulikuma välja vedada tselluloosi ja sellepärast peaks meie oma palgimaterjali müüma tselluloositööstusele paberipuude hinnaga — ei pea küllalt paika.

Välismaade tselluloositööstused on ellu kutsutud peaaegjalikult säärase materjalide ja jäänuste ümbertöötamiseks, mis saematerjaliks ei kõlba ja millistel metsa-omaniku jaoks ei ole suuremat väärtust. Kui nüüd kavatsetakse kogu metsatoo-dangut paberipuuna hinnata ja teda seega väärtusetaks muuta, siis muutub ka metsa kasvatamine mõttetuks ja metsamajapidamine on määratud likvideerimisele. Kui asjaolud oleks sel määral tselluloositööstuse kasuks, siis oleks välismaadel kõik saevabrikud ammu likvideeritud ja nende asemele tselluloositehased ja kas-

tivabrikud püstitatud, kuid peab konstateerima, et kõik need puutööstused seal arenevad paralleelselt, täiendades üksteist. Meie ei saa siin erandiks olla, ja kui seda katsuksimegi, siis läheks see katse meie rahvamajandusele väga kalliks maksma.

- 2) Kastilauatehased, missugustest suurim kuulub Järvakandi tehaste A/Ü-le. Paar vähemat ei ole seni riigilt valmistoomaterjale saanud.

Järvakandi tehaste aastane toormaterjali tarvidus on umbes 75.000 tm kuuse tarbematerjali.

Kastilauatehased välismaadel on asutatud peaaegu samadel põhimõtetel kui tselluloosivabrikudki, see tähendab — nad töötavad ümber sääraseid materjale, mis mõnesugustel põhjustel saelaudadeks ei kõlba, nagu lühemad ja peenemad pakud, kolmanda sordi laud jne.

Meie kastilauatehaste kasuks peab tähendama, et kastilaudade välisturuhinnad võimaldavad neile palkide eest maksta sama hinda, mida maksavad saevabrikud, sest meie metsa kannuraha on üldse madal, võrreldes välismaadega, ja selle tõttu on nende seisukord parem ja neid kui puuturul võistlejaid tuleb aina tervitada senikaua kui nad kinni peavad vabavõistluse põhimõttest ega raja oma tegevust riiklikule toetusele.

Teised kuusepakke ümbertöötavad ettevõtted on vähema tootevõimega, kuid ka nemad on seni suutnud ennast varustada toormaterjaliga ilma riikliku abita, kokku ostes vajalisi materjale turuhinnaga.

- 3) A. M. Luther A/S. on elujõuline ettevõtte, kes oma mehaanilises vineeri- ja puutööstuses ära tarvitab toormaterjalina peasajalikult kasepakkusid ligikaudu 60.000 tm aastas. Riiklikke soodustusi pole tööstus vajanud.
- 4) Lauatehased vajavad toormaterjali umbes 300.000 tm aastas, millise kvantumi saamises on tekkinud ja on ka tulevikus ette näha suuri raskusi.

Toodud ülevaatest selgub et, kuna meie tööstuste toormaterjaliks on üldiselt väärtuslik tarbematerjal, siis normaalse vabavõistluse põhimõtte juures oleks mõningate seni toetust saanud tööstuste elujõulisus küsitav. Teisest küljest on turg metsasaaduste üldiselt kindlustatud, ja metsa taksihind Eestis võrdlemisi madal, mispärast metsamajapidamise tulukuse tõstmise huvides tuleks täielikult loobuda riiklikkudest juurdemaksudest tööstustele soodustuste näol.

Uue tööstusena, mida on kavatsusel ellu kutsuda, on mõeldud sulfaat-tselluloositehast, mille ülesanne oleks ümber töötada väärtuslikuks ekspordkaubaks seni odava toormaterjalina väljaveetud tarbepuitu (propsid) ja seni pea kasutamisevõimatuseta seisnud eelkasutusmaterjaale ja osa okas-küttepuud. Selle küsimise kohta on lähemad andmed toodud puusaaduste ratsionaalsemate ärakasutamise ettepanekute osas.

9. Metsamaterjalide väliskaubanduses on tähtis, et iga sortimendi tehnilised omadused oleksid võimalikult püsivad ja ühtlased ja et saaduste turgu ei rikutaks alaväärtusliku kaubaga üksikute vastutustundeta eksporditööride poolt. Selle olukorra saavutamiseks on kavatsusel sisse seada kontrolli metsasaaduste väljaveo alal. See avaldaks soodustavat mõju eesti metsamaterjalide nõudmisele ja hinnatasemele välisturul.

Mis puutub metsakaubandusse ja -tööstusse rakendatud kapitalide kuuluvusse, siis näitab praegune olukord, et suuremat aktiivsust sel alal on näidanud vähemusrahvustesse kuuluvad muulased. Seisukorra parandamiseks tuleks võimalikult soodustada rahvusliku kapitali tegevusserakendamist, eriti uute tööstuste ja ettevõtete asutamisel. Üks seesugustest võimalustest avaneks sulfaat-tselluloositööstuse asutamiseega segaaktsiaühisusena, kuhu laiemas ulatuses tuleks tõmmata erakapitale.

10. Väike ja käsitööstuse arendamisega suudaksime senisest suuremal määral saavutada tulusid puutööstuse saaduste ekspordist, vähendades ühtlasi niisuguste esemete sissevedu, mida kohapeal valmistada võidakse.

Väike- ja käsitööstuse saaduste sisse- ja väljaveo vahekord 1934 aastal on olnud järgmine:

Nimetus	Sissevedu Kr.	Väljavedu Kr.
Parketilauad	4.579.—	—
Vaadilauad pöögist	259.018.—	550.—
Vaadid ja aamisepatöö esemed	10.—	2.260.—
Mitmesugused puusepatöö esemed	2.724.—	—
Saapaliistud	15.086.—	90.—
Saapatikud	12.681.—	—
Niidirullid	—	172.—
Tisleri ja treialitööesemed, lihtsad	18.057.—	6.211.—
„ „ „ polsterd. ja ilustatud	41.936.—	—
Punatud töö esemed mitmesugused	1.749.—	—
Kokku:	355.840.—	9.283.—

Kaaluva enamuse sisseveost moodustavad pöögist võitunnilauad. Kuna või ekspordis on pakend pöögist kujunenud siduvaks, siis materjali alal ei saa siin muudatust läbi viia. Asja tähtsust silmas pidades ei peaks raskusi tegema vastava tööstusharu asutamine, mille tarvis sisse veetakse vastavat toormaterjali.

11. Metsa kõrvalsaaduste, männikändude ja okaste kasutamine ajakohases destillatsioonitööstuses on meil veel arenemata. Jälgides osalt välismaa eeskujusid, osalt aga leiutades hoopis erinevaid meetode, on asjast huvitatud isikute poolt tehtud sel alal rida lootustandvaid katseid, milliste alusel laiaulatusliku tööstusharu loomist on takistanud ainult kapitalipuudus. Üksikasjalikumalt on seda küsimust valgustatud metsasaaduste ratsionaalsemaks ärakasutamiseks tehtud ettepanekute osas.

Korraldamist ja elustamist väärib ka metsamarjade (jõhvikate ja pohlade), seente ja põdrasambla ekspordi küsimus. Kehvematele maa- ja linnaelanikele annaks see rahuldavat kõrvalteenistust. Soomest veetakse iga aasta nimetatud metsasaadusi välja mitme miljoni krooni väärtuses. Turg neile kõrvalsaadustele on otsarbekohase korralduse juures kindlustatud.

12. Jahimajanduse arendamiseks on Jahiseadusega loodud soodsad eeltinngimused. Haruldasemate jahiloomade (mõtused, põdrad, karud) arvu suurenemisega võivad jahiturismi näol avaneda tähelepanuväärivad tuluallikad lisaks senistele tuludele, mida saadakse peamiselt jahimaade väljarentimisest. Seniajani on sellekohaste nõudumiste kohaselt loodud 180 jahipiirkonda riigimaadest üldpindalaga 69.322 hektari aastarendiga Kr. 9.610.—. Jahimaade väljarentimisega käsikäes on rõhku pandud jahikaitsealade loomisele, milliseid on seniajani kindlaks määratud 124.000 ha. Need alad on määratud jahiloomade ja -lindude pesitsemiseks ja takistamatuks paljunemiseks, kus jahipidamine kas üldse keelatud või kitsendatud (rõövloomade peale). Jahikaitsealade täiendav kindlaksmääramine on praegu teoksil.

Jahiasjanduse edustamiseks loodud jahikapitali arvel on seni pandud ametisse üks jahimetsnik (põtrade valveks ja kaitseks) ja üks jahiasjanduse instruktor. Jahikapitalist antakse ergutustasusid jahikaitse alal erilist hoolsust ülesnäidanud isikutele.

Karusloomade (hõberebaste, nutriate, biisamrottide) kasvatamine on uuemaid majandusharusid Eestis. Põhjamaade eeskujul, kus juba aastakümnete eest asutati karusloomade kasvandusi ja kus see majandusharu on kuni seniajani hoogsalt ja takistamatult laienenud ja arenenud, on ka meil viimasel aastakümnel karusloomade kasvanduste asutamine järjest enam maad võtnud. Kui esimestel aastatel suguloomade eest võrdlemisi suuri summasid valuutat kulutati, on juba nüüd sei-

sukord muutunud. Suguloomi saadakse uutesse kasvandustesse enamasti sisemaa suurematest kasvandustest ja vanemad kasvandused on juba rea aastate jooksul suutnud sisemaa tarvidusest ülejäävaid nahku isegi välisturule saata (peamiselt Inglismaale). Koos jahipidamise arvel ja kasvandusest saadud nahkadega on 1934 aastal karusnahkade sisse- ja väljavedu kujunenud järgmiselt (kasvandustest on pärit ainult rebasnahku):

Nimetus	Sissevedu Kr.	Väljavedu Kr.
Nirgi ja nugise karusnahad	579.—	3.306.—
Rebase „	13.028.—	59.390.—
Muti „	330.—	—
Biisamroti „	3.838.—	—
Saarma „	5.273.—	1.550.—
Naaritsa „	2.034.—	—
Tõhu „	—	26.643.—
Orava „	1.479.—	39.374.—
Metsjänese „	18.—	17.387.—
Kodujänese „	98.700.—	—
Muud „	184.232.—	2.631.—
Kokku:	309.511.—	150.281.—

Ülevaatest selgub, et karusnahakaubandus on üldiselt veel passiivne, kuid arvesse võttes omamaa karusnahakasvanduste senist edukat arengut, võib sel alal loota olukorra muutumist juba lähematel aastatel.

13. Erametsaomanike (peamiselt talupidajate) keskel metsanduslike teadmiste levitamise, neile metsamajanduslikes ja kaubanduslikes küsimustes nõuandmise, osalt ka puuseemnete ja taimede hankimise soovijatele on võtnud endale ülesandeks Eesti Metsaühingute Liit. Liit koosneb praegu 12 metsaühingust ja 6 muust üleriiklikust organisatsioonist. Metsaühingute liikmeskonda kuulub üle 600 liikme, kellest umbes $\frac{1}{3}$ tegelikke põllumehi. Tegevust kohtadel juhib Liit usaldusmeeste võrgu kaudu, kelleks on peaaesjalikult kohapealsed metsaametnikud. Usaldusmeeste korraldusel ja juhtimisel on korraldatud metsapäevi, kõnekoosolekuid, ekskursioone, esinetud põllumajanduslikel näitustel, toimetatud nõuannet metsanduse ja koduümbruse kaunistamise alal ning juhatatud tegelikke töid kohtadel.

E. M. Liidu poolt on avatud ekskursioonijaamad Aegviidus ja Olustveres, millised on mõeldud kohtadeks, kus ekskursioonidele saadakse anda ülevaadet mitmesugustest metsamajanduslikest talitusviisidest otse looduses.

On välja kuulutatud metsamajanduslikke võistlusi ja korradatud kursusi. On tehtud algust metsandusliku propagandafilmi valmistamisega, millest osa juba valmis.

Koos teiste organisatsioonidega antakse E. Metsaühingute Liidu poolt välja metsanduslikku kuukirja „Eesti Mets“ ja propagandakirjandusena on välja antud brošüüre talumetsade asutamise, mitmesuguste metsakultiveerimise viiside, elavade asutamise j.m. kohta.

Olgugi et takistuseks on kohapealsete usaldusmeeste metsaametnike suur töökoormatus oma otsestes ametlastes ülsannetes, võib loota et töö jätkamine senises suunas annab häid tulemusi.

14. Igal kevadel korraldatakse üle maa metsapäevi, milliste ülesandeks on, muuseas, ka talude, asutiste ja seltskondlike hoonete, mälestussammaste, peoplatside, teeäärte j.m. ümbruse kaunistamine ilupuude istutamise teel. Korraldajateks on olnud enamuses metsaametnikud, kes ühtlasi on ka E. Metsaühingute Liidu kohapealseteks usaldusmeesteks.

Metsapäevadest, milliseid korraldatakse iga aasta üle maa arvult 400 ümber, võtab osa kümneid tuhandeid isikuid. Metsapäevadel tehtud tööde kohta annaksid ligikaudse ülevaate järgmised andmed 1935 a. kohta:

Metsastatud riigimaid	77 ha
„ eramaid	26 „
Istutatud elavaedu	31.000 m
Asutatud taimeaeu	2.800 ruutm
Istutatud ilu- ja tarbepuid	8.653 tk
Kaunistatud ümbrust	173 kohas.

Väljaspool metsapäevi on nõudmiste kohaselt jagatud 1935 aastal:

Okaspuutaimi	300.000 tk
Okaspuuseemet	163 kg
Ilu- ja tarbepuutaimi	13.000 tk
„ „ „ seemet	5 kg
Teostatud nõuannet	560 juhul.

Samas sihis on kavetatud ka edasi töötada, kaasa tõmmates kohapealseid seltskondlikke organisatsioone võimalikult laiemas ulatuses.

B. LÄHEMA 5 AASTA TÖÖKAVA RIIGIMETSADES.

I.

Metsakorraldus.

Riigimetsade algkorralduse lõppedes lähematel aastatel jõuab lõpule üks järk sellest tähelepanuväärivast tööst, millega algust tehti juba riigi algaastail. Metsakorraldustöödega alustati juba 1920 aastal, kusjuures metsakorraldustöö esimeseks eesmärgiks oli saada võimalikult kiires korras ülevaadet riigistatud metsade suuruse ja iseloomu kohta, et selle alusel asuda metsade plaanikindlale majandamisele.

Selles esimeses tööjärgus, n.n. metsade arvestamisel, töötati ülesseatud eesmärgile vastavate lihtsustatud võtetega ning 1923 aastaks suudeti metsi plaanistada, ära hinnata ja nende kohta lihtsustatud kasutuskavad koostada 791,123 hektaari ulatuses. Nende kavade alusel jätkati riigimetsade majandamist osalt kuni seniajani ja üksikutes metskondades jäävad need esialgsed arvestuskavad maksvaks kuni täpsemate praegu teoksil olevate korraldustööde lõpetamiseni. Olgugi et metsade arvestamise tööd viidi läbi kiirendatud korras ja lihtsustatud viisil, on see töö võimaldanud riigimetsade senist kavakindlat majandamist veel alusest peale. Tööde kulu oli keskmiselt Kr. 0,15 hektaari kohta.

Teine järk metsakorraldamises algas täpsemate, n.n. täiskorraldustööde alustamisega 1923 aastal, missugused tööd on kestnud seniajani. Selle töö eesmärk oli metsade plaanistamine, kirjelduste ja korralduskavade (majandamiskavade) koostamine kõigi metsanduslike nõuete kohaselt. Tööde edasijõudmisega asendati endised arvestustööde najal koostatud lihtsustatud majandamiskavad täielike ja üksikasjalike metsakorralduskavade, missugused jäävad edaspidi kogu metsamajapidamise üldalusteks metskondades. Normaalselt koostatakse algkorralduskavad kümne aasta peale, missuguse aja möödudes järgnevad samasuguste vaheaegade järele metsakorralduse revisjonid, millega arvestatakse tekkinud muudatusi ja täiendatakse algkorralduskavasid. Metsakorralduse osakonna piiratud koosseisu tõttu oli juba alul ette näha et kõiki metsi 10 aasta jooksul korraldada ei suudeta, tegelikult jõutakse algkorraldustöödega lõpule 15 aastaga. Täiskorraldustööde kulu on olnud keskmiselt Kr. 0,90 hektaari kohta.

1935 aastast alates viidi käimasolevad algkorraldustööd üle teatud määral uutele alustele, kus juures peasihiks oli kooskõlastada töid välispiiride mõõtmise osas käimasolevate ja tulevikus teostamisele tulevate Katastriamet'i töödega. Välispiirid tähistatakse, mõõdetakse ja plaanistatakse niisuguse täpsusega ja kõigi nende nõuete silmaspidamisega, millised on ette nähtud katastriplaanide valmistamiseks

(koordinaatide meetod). Peale selle seotakse teatud piiripunktid üldise triangulatsioonivõrguga, kus see olemas. Sellase tööga hoitakse ära paralleelsete tööde tegemine mitme asutise poolt.

Uue Metsaseaduse kohaselt on alustatud kõigi, nii riigile kui eraomanikele kuuluvate kaitsemetsade korraldamist erikorras, missuguse tööga kavatsetakse jõuda lõpule umbes 1938 aastal.

II. Metsamajandus.

1. 1. aprilliks 1935 a. oli riigimetsades uuenduseta raiestikke

okaspuumetsas	24.292 ha
lehtpuumetsas	11.093 „
Kokku: 35.385 ha	

See on umbes 5% metsa kogupinnast. Kunstlikule uuendamisele on määratud okaspuumetsa raiealadest 10.749 ha (44%); ülejäänud 13.543 ha okaspuumetsa raiealadest ja kogu lehtpuumetsa raiealadest on määratud uuendamiseks loomulikul teel, arvatud välja vähemad alad, mida kavatsetakse kultiveerida kõrgeväärtuslike lehtpuudega.

Kui iga-aastane metsakasutamine sünniks ainult aastase kasutusnormi ulatuses, siis kuuluks aastas kultiveerimisele umbes 2500 ha. Kuid, et mõnesugused ettearvused ka veel lähemas tulevikus edasi kestavad, siis võib arvata, et igal aastal kuulub metsamisele vähemalt 3000 ha. Kuna aga endistest raismikkudest vajavad metsamist veel vähemalt 18.100 ha, siis kui seda tööd ära jaotada 5 aastaks, peab iga aasta kultiveerima kogusummas vähemalt 6220 ha. Värsketes s.o. mitte-rohtunud ja metsikusse seisukorda sattunud raismikkudest kultiveeritakse harilikult $\frac{2}{3}$ külviga, kuna $\frac{1}{3}$ istutamiseks, et aga siin on tegemist ka vanade raismikkudega, siis võib arvata, et kultiveerimist istutamiseks vajavad vähemalt 50% raismikkudest.

Kuid peale selle on metsamistööde teostamiseks vaja veel teha mitmekesiseid ettevalmistamistöid (nagu taimeaedade ja puukoolide asutamine ja korrashoidmine, seemnete kogumine, käbikuivatiste ja tööriistade remont jne.).

Üldse on riigimetsades metsakultuure tehtud ja täiendatud järgmiselt:

A a s t a	Uusi kultuure tehtud ha	Varem tehtud kultuure parandatud ha
1920	174	98
1921	1.102	219
1922	2.132	343
1923	4.182	623
1924	4.290	975
1925	4.175	1.570
1926/27	3.248	1.539
1927/28	3.949	2.365
1928/29	3.403	2.310
1929/30	3.275	2.311
1930/31	4.444	2.572
1931/32	3.199	2.565
1932/33	3.893	2.338
1933/34	3.423	2.593
1934/35	4.171	2.484
	49.060	24.905

2. Katsed väljapaistvate kasvuomandustega võõr-puuliikidega on mitmes välisriigis andnud alust katsete-ajajärgust minna üle nende puuliikide laiemale kasutamisele niisugustel metsamaadel, kus vastav võõrpuuliik suuremat tulu annab kui neile kasvukohtadele omane omamaa puuliik. Nii väärivad tähelepanu Soome, Saksa j.t. riikides siberi lehise, Douglas' e kuuse ja kiirekasvuliste papuliikidega saavutatud tagajärjed. Nende puuliikide kasvatamisega suudetakse paremini ära kasutada kasvukoha omadusi, produtseerida väärtuslikumat puitu (lehis, Douglas' e kuusk), lühema ajaga ja madalama raieringiga saada omamaa puuliikidele väärtuselt vastavaid sortimente (paplid) või luua puiestikke, missugused ei kannata kohalikel puuliigel levinud haiguste all.

Kuna meil peale kehvade absoluutsete metsamaade leidub ka paremaboniteedilisi pinnaseid, kus ültähendatud võõrpuuliigid rahuldavalt kasvada võiksid, tuleks ka meil nimetatud võimaluste lähem uurimine ja neist järelduste tegemine võtta teostamisele lähemal ajal. Kui varemad katsed on kohati andnud mitte-rahuldavaid tagajärgi (lehise hukkumine), siis on see tingitud olnud ebaõigetest kasvatusviisidest ja viimased omakorda süstemaatiliste katsete ja uurimuste puudumisest.

3. Üldosas oli nimetatud põhjustena, miks tulevikus võib tekkida puudus kõrgeväärtuslikest lehtpuudest, asjaolusid, et paljasraiete tarvitamisel lehtpuumetsades kujunevad uuendustingimused teistsugusteks kui need olid looduslikus ürgmetsas, ja teiseks, paremate lehtpuuliikide kasvuks kõlvulised maad ollakse sunnitud loovutama põllumajanduslikuks kasutamiseks. Nii on 1934/35 majandusaasta jooksul metsapinda planeerimiste teel vähendatud 10.700 ha, ja seda peasjalikult paremate metsamaade arvel. Looduslikke puistuid, mille enamuse moodustavad väärtuslikud lehtpuud, on üldiselt vähe, ja nende uuendamine tulevikus muutub ülatoodud põhjustel pea võimatuks, kui selleks mitte tarvitada abinõusid kunstliku uuendamise näol. Puuliikidest, mis vajavad erilist tähelepanu ja missuguste uuendamine on seotud suuremate raskustega, oleks nimetada tamme, künnapuud ja jalakat, sest peale lageraie tel üldiselt esineva külmahädaohu rikuvad neid metsloomad, kelle kärpimised saar ja vaher vähem kannatavad. Loode-Eestis esineb suurtel aladel rohket tamme uuendust, kuid jäneste j.t. loomade kärpimise tõttu ei pääse ta maapinnast kõrgemale.

Neil põhjusil on hädavajaline panna senisest suuremat rõhku lehtpuukultuuride asutamisele, kasutades kõiki võimalikke abinõusid nende rahuldavaks edendamiseks.

4. Suurel määral sisseveetavaid võitunnivitsu on täiesti võimalik ja otsarbekohane kasvatada kodumaal. Osalt valmistatakse küll neid praegugi Peipsi-äärsete valdade elanike-käsitöölise poolt, kes selleks kasutavad metsas kasvavaid pajuliike. Peab aga tähendada, et suure tarviduse ja võrdlemisi soodsa valmisvitsade hinna tõttu on tekkinud puudus looduslikust materjalist ja vitsade valmistajad ei suuda enam hankida tarvilist materjali isegi pikemate otsimiste järele kaugemates metskondades.

Pajude kasvatamine ei ole meil üldiselt enam võõras, sest korvide, mööbli ja muude tarvete jaoks on juba asutatud tarbepaju istandusi, kus kasutusele tulevad pajude 1-aastased kasvud. Tünnivitsadeks peab aga materjal olema mitmeaastane, ja selle väljakasvatamine nõuab teistsuguseid talitusviise kui korvpajude istandustes. Selle ala korraldamine tuleb võtta käsile võimalikult kohe, kuna selle toodete tarvidus tõuseb koos karjamajanduse edenemisega. Esmajoones tuleb sellekohaste istandustega algust teha käsitöörajonides — Peipsi-äärsetes metskondades.

5. Metsa ravitsemistööd võetakse ette noore ja keskealise metsa kasvu eest hoolitsemise otstarbel, nimelt pealligi vabastamiseks, väärtuseta puuliikide kõrvaldamiseks, vigastatud, haigete, kasvujõuetute jne. puude väljaraiumiseks ning tihnikute harvendamiseks. Ainult nende tööde abil, kui nad tarvilises ulatuses ja vastaval ajal läbi viiakse, on võimalik noori ja keskealisi puiestikke koosseisult vääristada ning kõrgeväärtuslikku metsa kasvatada. Ka võimaldavad asjatundlikult ja õigeaegselt läbiviidud hooldamis- ja ravitsemistööd suuremat puumassi juurde-

kasvu ja ka teatavat tulusaamist väljasuremisele määratud puude õigeaegsest realseerimisest. Vastasel korral kaotaksid need materjalid oma väärtuse. Meie metsade praeguse koosseisu juures tuleks aastas valgustus- ja harvendusraideid teostada nooremates puistutes umbes 14.000 ha ja põimendusraideid keskealistes metsades umbes 16.000 ha pindalal.

Mis puutub hooldamisraietesse üldse, siis seisukorda sel alal ei saa pidada kaugeltki veel nõuetekohaseks, kuigi viimastel aastatel sellele alale enam tähelepanu on pööratud. Ajakohase metsamajanduse põhimõtted ei tunnusta noorte puistike jätmist looduse hooleks. Kahju sellest oleks mitmesugune:

- 1) raieistike uuendumine ei sünni mitte alati esmajärjes soovitud väärtuslikumate puuliikidega, vaid sagedasti just vastupidi — vähemväärtuslikega. Nii tekib rohke okaspuistute vaheldumine lehtpuudega, mida ainult harva soovitavaks saab pidada. Lehtpuude alla jäänud või nende all tekkinud pealiigi uuendus kas hakkub, kängub, või ainult harva jõuab pearingesse. Õigeaegse vabastamisega juhitakse uuendumiskäiku soovitavas sihis;
- 2) ebasoovitavad puuliigid (remmelgad) ja halvakujulised, vigased, okslikud puud võtavad enda alla palju ruumi, andes väärtusetut puitu. Nende õigeaegse kõrvaldamisega antakse ruumi väärtuslikumatele puudele;
- 3) liigeses tiheduses kasvavad noored puud tarvitavad liig palju kasvuenergiast vastastikusele võistlusele valguse eest, jäädes nõrgaks, alludes haigustele ja lumevaalimistele (liigne tihedus on eriti saatuslik lehisele). Õigeaegse harvendamisega võimaldatakse parajaid kasvuruumi ja sellega puude edukat arenemist ja suuremat massi juurdekasvu;
- 4) puistu eluea jooksul sureb teatud osa puud välja, sest pinnaühikul ei saa vanemas eas kasvada sama arv puud kui seda on noores puistus. Väljasurevad puud roiskuvad, andmata tulu, või paremal juhul, saadakse neist äärmiselt väikest tulu alaväärtusliku küttepuuna.

Neid nähteid võime jälgida täies ulatuses meie praeguses metsamajanduses:

25% produktioonist langeb väheväärtusliku surnud metsa arvele (üle 400.000 tihumeetri aastas), kuna pole suudetud seda õigel ajal järk-järgult välja riadua ja ära kasutada harvendus- ja põimendusraiate materjalidena. Olgu mainitud, et kogu 400.000 tm ei lange küll loomulikult teel väljasuremisele määratud puude arvele, vaid suure osa surnud metsast moodustavad tuuleheite, põlenud metsa, sestest ja putukatest surmatud puud. Kui aga võtta arvesse asjaolu, et hooldamisraiete järeltulusel tõuseb puistute tervislik seisukord üldiselt, suureneb nende tuulekindlus, vastupanuvõime haigustele ja kahjuritele (segapuistud) ja massi juurdekasv, siis pole liialdatud väide, et hooldusraiate täies ulatuses tarvitusele võtmisel suureneks tunduvalt üldine aastane puidu produktioon ja praegu saadava 400.000 tm surnud metsa asemel aastas võiksime saada ligikaudu samapalju hooldamis- ja põimendusraietest saadavaid materjale.

Kui normaalselt tuleks teostada hooldamisraideid umbes 30.000 hektaari aastas, siis tegelikult pole selleni seni veel jõutud. Hooldamisraideid on teostatud:

	Puhastus- raideid ha	Valgustus- raideid ha	Põimendus- raideid ha
1922—1933/34 aasta kohta keskmiselt	3.769	3.536	3.200
1934/35 aastal	5.822	5.146	1.327

seega kokku viimasel aastal umbes 12.300 hektaari.

Põhjused, mis hooldamisraiate korrapärasest teostamisest seni rohkesti on takistanud, on järgmised:

- 1) krediitide vähesus. Osa hooldamisraideid ei tasu end saadavatest materjalidest ja selles osas tuleb juurde maksta umbes Kr. 30.000 aastas (7.000 ha). Suurem osa tasub end ära ja annab keskealistes puistutes tulu;
- 2) turu puudumine hooldamisraietest saadavatele peenematele materjalidele, millest tingitud nende madal hind või üldse mitteminevus.

Hooldamisraietest saadavate materjalide väärtuse tõstmisele aitaks kaasa küttepuude hinna tõstmine (tarviduse korral) ja saadavaid materjale toormaterjalina kasutava tööstuse avamine.

6. Metsapõlemiste kahjustest annab pildi nende arv ja ulatus:

1921—1934 a. on olnud metsatulekahjusid 3.504 juhtu.	
Põlenud on 18.886 ha, sellest metsaga kaetud maid ja raieistikke	7.981 ha
Põlemisest tekkinud kahjusid	Kr. 373.867.—
Kustutamisel tehtud kulused	„ 58.207.—
	<hr/>
Kokku kahju: Kr. 432.074.—	
	„ 30.862.—
	<hr/>

ehk keskmine kahju aasta kohta

Suurimaks abiks metsatulekahjude likvideerimisel on nende õigeaegne avastamine.

Selleks on 1934 a. alates hakatud, ühiselt Kaitseministeeriumi Topo-Hüdrograafia Osakonnaga, ehitama valvatorne. Nii on 1934 aastal ehitatud 9 vaateorni, missugused oma asukohalt ja ehituslaadilt vastavad nii metsavalitsuse kui kaitseministeeriumi nõuetele.

Selles suunas tuleb jätkata tööd ka edaspidi, asutades ühtlasi hädaohtlikkudes kohtades kaitseribasid ja lehtpuunoorendikke.

7. Suurimal määral on seenhaigused ja putukad levinud Kesk-Eesti pae-rajooni metsades (Rava, Varangu, Huuksi, Purdi, Tapa, Triigi, Porkuni, Rakke), kuid laienevad hoogsalt ka mujal (Audru, Jõgeva). Viimasel ajal saadud andmeil võib oletada, et primaarkahjuriteks on seenhaigused (*armillaria mellea*, *trametes radiciperda*), millele järgnevad kooreüraskid. Seenhaigustest on üldiselt tabatud laialdased metsaalad, kusjuures külmaseenest (*armillaria mellea*) tabatud puistutes haigus järjekindlalt ja kiirelt levib. Tähtsaimaks külmaseene levimise soodustajaks on karjatamine haiguse poolt tabatud metsaosades. Käsi käes külmaseene levimisega ja selle poolt põhjustatud puude haigestumisega (vaigu väljavool) asustatakse viimased teatud haigusstaadiumi jõudes kooreüraskite poolt, kes puud kiiresti surmale viivad. Kümned tuhanded tihumeetrid tarbepuud kaotavad oma väärtuse, kuna praeguse käsituse juures puud alles siis likvideeritakse, kui nad ürasekite poolt asustatud on või asustamist lähemal ajal oodata (vaik väljas). Enamasti sünnib ürasekite hävitustöö niivõrd kiirelt, et haigest metsast ainult metsakuivade väärtusega tarbepuud ja rohkesti küttepuud saadakse, sest mõõduandev on siin suurel määral tööliste puudus ürasekite aktiivseima tegevuse aastaajal.

Vaatlused tõendavad, et ürasekid ei järgne mitte kuuse punamädale (*trametes radiciperda*), vaid külmaseenele (*armillaria mellea*). Punamäda poolt on tabatud väga laiad alad, kuid see haigus üksi ei suuda viia puud seisukorrani, kus ürasekid neid asustada suudaksid (jääb rohke vaigusisaldus).

Külmaseen levib juuri kaudu kontsentriliste võõdena ümber tekkinud lagendike, üksikute haigete puude ja puudegruppide ning põhjustab, vastandina punamädale, vaigujooksu juurtest ja üle kogu tüve. Õige varsti peale vaigujooksu tekimist tüveosadest (juurteil algab see juba varem) või rohket vaigukaotust juurte või kannukaela piirkonnas (mulla all), muutub puu vaigukaotuse tõttu ürasekitele vastuvõtlikuks. Külmaseen levib ühtlasi keskealistes kui ka vanemates kuusepuistutes, kuid osalt ka noortes.

Praegune tõrje on sihitud ürasekite hävitamisele püünispuude abil, milline töö ei ole andnud soovitud tagajärgi.

Külmaseene tõrjeks või lokaliseerimiseks ei ole seni veel mingisuguseid abinõusid tarvitatud, kuna see küsimus alles uus ja täiendavaid uurimusi vajab. Kuna põhjalikumad teaduslikud uurimused alles puuduvad, tuleb lähemal ajal asuda praktiliste abinõude teostamisele, et kahjusid vähendada. Üheks võimaluseks näib olevat, silmas pidades haiguse levimist juurte kaudu radiaalses suunas

ümber algnakkuskoha, puude õigeaegne raiumisele määramine haigestumisohtlikus vööndis, seega ette jõudes kooreüraskitest, ja teiseks — täieline karjatamiskeeld haiguspiirkondades.

Mis puutub raieringidesse, siis tulevad ka need võtta revideerimisele, sest haiged puistud ei suuda püsida kasvuvõimelistena praeguste 80—100 aastaste vanusteni, rääkimata praegustest sellevanustest puistutest, millised haiguspiirkondades lähemate aastakümnete jooksul harvikuteks muutuvad, andes vahepeal ainult surnud massi.

8. Liigniiskuse all kannatab umbes $\frac{1}{3}$ riigi metsamaadest, missuguses ulatuses on vaja jätkata metsamaade kuivendustöid. Eeltöid ja projekte uute kraavide kaevamiseks on praegu valmis umbes 900 km kohta. Takistuseks tööde senisel teostamisel on olnud krediidi puudus. Mis puutub metsakuivendusse paigutatavasse summadesse üldse, siis tasub see end paremini kui mõnel muul alal, sest otstarbekohase kuivendusvõrguga on võimalik suhteliselt väikeste kuludega tunduvalt tõsta metsa juurdekasvu ja tulukust.

Töid on seni teostatud järgmiselt:

A a s t a	Kaevatud uusi kraave km	Puhastatud vanu kraave km
1923	29	175
1924	31	386
1925	44	93
1926/27	82	223
1927/28	129	79
1928/29	70	192
1929/30	332	289
1930/31	124	218
1931/32	219	252
1932/33	175	307
1933/34	238	562
1934/35	195	796
Kokku:	1.668	3.572

Veeühingutest on Riigi Maade ja Metsade Valitsus liikmena osa võtnud laiemas ulatuses. Nii on 1934/35 a. liikmena osa võetud 194 veeühingust.

9. Metsateede ehituseks ja korrashoiuks suureneb tarvidus ühes metsamajanduse intensiivsemaks muutmisega. Samuti põhjustavad aasta-aastalt edasijõudvad kuivendustööd tarvilikkude metsasildade ja truppide ehitamist ning korrashoidu.

Üldiselt on uusi iseseisvaid teid ehitatud väga vähe, nagu näha alltoodud tabelist. See on olnud tingitud krediitide puudusest sel alal. Kui aga eesmärgiks seada tulude suurendamist metsamajapidamisest, siis praegustest ühendusteedest kaugemalasuvate metsade otstarbekohaseks ekspluateerimiseks on metsateede laiema ulatuslik ehitamine mõödapääsematult tarvilik. Kuna seega avanevad võimalused tõsta metsa suhtelist väärtust praeguste madalamate taksijärkude osas, ei saa olla kahtlust teede ehituse alal tehtavate kulude tasuvusest.

A a s t a	Metsateed		Metsasillad	
	Tehtud uusi km	Parand. vanu km	Tehtud uusi tk.	Parand. vanu tk.
1922—1933/34 aastast keskmiselt	10,6	171,7	473	208
1933/34	3,4	98,3	1.115	242
1934/35	5,4	225,7	1.000	225

III. Metsakasutus.

Metsakasutuse üldalused on fikseeritud Metsaseaduses ja sellistena ka ära toodud töökavas endas.

Metsakasutuses arvestatakse esmajoones siseturu tarvidustega, missugustest kaaluvama osa moodustab kohalike elanike nõudmine puumaterjalidele. Üldosas toodud andmeil võib maa- ja linnade elanike tarvidust kütte- ja ehituspuu järele arvata umbes — 2.000.000 tihumeetrile aastas.

Alevite ja linnade elanike varustamine ei sünni otseselt riigimetsadest, vaid peaaesjalikult eraturult. Kohalike maaelanike varustamise ja riigimetsade kasutusnormide vahekorrasst annavad ülevaate järgmised andmed:

Aastane lõppkasutusnorm riigimetsades oli 1934/35 aastal	
männimetsa (+ V b.)	2.163,9 ha
kuusemetsa	1.721,4 „
lehtpuumetsa	2.392,3 „
	Kokku: 6.277,6 ha

Peale selle oli ette nähtud kasutus massi järele kaitsemetsades ja pargiblokkides (14.283 tm), eelkasutus puistute puhastus-, harvendus- ja põimendusriietest ja kasutus äraplaneeritud ning muudelt mittemetsana majandatavatelt maadelt. Ülevaate saamiseks on kõik kasutused toodud tihumeetrites.

1934/35 majandusaastal:

	Okaspuu	Lehtpuu	Kokku	%
	t i h u m e e t r i t			
1. Arveaasta lõppkasutuse normi arvel kasvavast metsast	678.314	508.088	1.186.402	47
2. Sama endiste aastate jääkidest	145.621	149.997	295.618	12
3. Etteraiumised	66.898	36.438	103.337	4
4. Surnud mets	—	—	435.100	17
5. Kännud	—	—	6.796	(0,3)
6. Eelkasutus hooldamisriietest	—	—	62.513	3
7. Mitte-metsana majandatavatelt maadelt	—	—	411.922	17
	Kokku: 1934/35 a. kasutus:		2.501.688	100

Umbes samas suuruses on püsinud keskmine aastane tegelik kasutus 1922—1933/34 aastate kohta.

Lahutades sellest juhuslikud komponendid, nimelt kasutuse mittemetsana majandatavatelt maadelt (planeeritavad ja likvideeritavad metsad), endiste aastate jäägid (tekkisid peaaesjalikult majandusliku surutise raskemal aastail) ja etteraiumised, jääb riigimetsade püsivaks aasta kasutuse suuruseks (kui metsapind enam ei vähene) tulevikus umbes 2.000.000 tihumeetrit aastas.

Sellest moodustab kasvava metsa kasutus umbes 80% ja surnud metsa kasutus 20%, kuid intensiivsemate hooldusriietega muutub see vahakord tulevikus kasvava metsa kasuks.

Sellest selgub ka, et senine keskmine aastane kasutus riigimetsadest on olnud umbes 0,5 miljoni tihumeetri või 25% võrra suurem metsade tegelikust produktioonist, mis tingitud peaaesjalikult planeerimisele määratud metsade likvideerimisest.

Metsa väljaandmine on toimunud viimasel 1934/35 a. järgmiselt (massi järgi):

Riigi metsatööstusele	47%
Kohalikule rahvale	28%
Erametsatööstusele ja ettevõtetele	22%
Riigi ja omaval. asutistele ja metsamajapidamiseks	2%
Muuks otstarbeks	1%
	<hr/>
	100%

Arvesse võttes aga asjaolu, et Riigi Metsatööstus ülestöötatud metsa valmismaterjalidena tarvitajatele ära jaotab, kujuneb riigimetsade senise aastamüügi tegelik jagunemine järgmiselt:

Kohalik rahvas	43%
Erametsatööstused ja ettevõtted	42%
Riigi- ja omavalitsusasutised (ühes riigi metsamajapidamisega)	14%
Muud (end. mõisnikud j.m.)	1%
	<hr/>
	100%

Ülevaatest selgub, et suurimaks tarvitajaks on olnud kohalik rahvas (maaelanikud) kes riigimetsade toodangust iga aasta ära tarvitavad üle 1 miljoni tihumeetri.

Viimastel aastatel on müügile lastud metsa mass järjekindlalt vähenenud, ja juba kõige lähemas tulevikus, nagu nimetatud eelpool, peab see stabiliseeruma umbes 2 miljonile tihumeetrile aastas senise keskmise 2,5 miljoni asemel, sest metsamaade planeerimise ja etterauumiste lõpetamisega jõutakse normaalsesse oludesse, kus senised ülekasutused lõpevad ja kõigi nõudmiste rahuldamiseks jääb ainult tegelik normaalne aasta-juurdekasv.

Kui riigi väliskaubandust metsa ja metsatööstussaaduste ekspordi osas halvata ei taheta, tuleb senises metsakasutusnormi jaotuse suunas ümber orienteeruda:

Esimeses järjekorras kindlustada senisel määral toormaterjale eksporttööstustele, piirates kohaliku rahva tarvitamist. Selleks pole vaja kunstlikku tarvitamismuutuste piiramist, vaid ainult ajakohast siseturuhindade järelereguleerimist.

Olgugi et sellane samm võib tunduda alul maa-tarvitajaskonna huvisid riivavana, on see ometi paratamatu, aidates tõhusalt kaasa talumetsade ja nende toodete väärtuse tõusule ja ratsionaalsemale kasutusele ja senisest suuremal määral muude kütte- ja chitusainete tarvitamisele. Mis puutub siseturuhindade tõusu võimalusse, siis mets ja metsasaadused ei tohiks moodustada erandit rahvamajanduslikust üldreegist, mille järele toote hinna määrab nõudmise ja pakkumise vahekord.

Ajajärgulised raided on leidnud laialdast käsitust moodsas metsamajapidamises. Selle raieviisi otstarve on metsauuenduse soodustamine selliste puuliikide, näiteks kuuse, juures, millised lageraietel korralikult uuenduda ja edeneda ei suuda.

IV.

Riigi Metsatööstus.

Riigi Metsatööstuse ülesandeks põhimääruse järgi on riigiasutiste ja -ettevõtete, omavalitsusasutiste ja kohalike elanike tarviduste rahuldamine metsasaadustega. Selle ülesande täitmiseks vajaliku kasvava metsa saab Riigi Metsatööstus Riigi Maade ja Metsade Valitsuselt pinnasuuruse, nummerdatud puude või valmismaterjalide arvu järele niisuguses ulatuses, nagu seda eelmiste aastate kestes ilmenud tarvidus või metsapoliitilised tegurid nõuavad. Ülestöötamiseks saadav mets koosneb esijoones eelmiste aastate enampakkumiselt müümata jäänud metsaosadest, likvideerimisele määratud metsaosadest planeeritud metsamaadel, läbiraiutud met-

sast ja metsakasvatustlikest raietest (harvendus-, põimendus-, ajajärgulised raided, seentest ja kooreüraskitest rikutud ja surnud metsa koristusraided jne.) saadavast puitainest, milliste raiumine on sobivaim või ainuvõimalik Riigi Metsatööstuse kaudu. Lisaks sellele, Riigi Metsatööstuse kaudu ülestöötamisele kuuluvale metsale antakse üle Riigi Metsatööstusele osa aastalangist selles ulatuses, nagu seda vajalikuks peetakse ülesannete täitmiseks ja nagu seda metsamajanduskavad võimaldavad. Kogusummas on Riigi Metsatööstuse poolt töötatud üles:

Tegevus- aasta	Kogusum- mas valmis- tatud m³	Sellest valmistatud tihumeetrites					
		Palke ja liipr. pakke	Lehtpuu- pakke	Paberipuid	Propse	Muid tarbem.	Kütte- puid
1932/33	1.056.501	181.310	14.856	220.008	13.763	38.153	588.411
1933/34	1.052.115	232.640	26.293	170.504	25.055	45.365	552.258
1934/35	1.029.870	254.260	26.079	159.785	30.640	31.446	527.660
1935/36 eelarve	1.054.500	271.650	26.350	147.700	35.400	25.900	547.500

Viimastel aastatel on Riigi Metsatööstuse poolt ülestöötatava puitaine hulk püsinud miljon tihumeetri piirides ja samas ulatuses on ette nähtud raiumisi ka 1935/36 tegevusaastal.

Ülestöötatud metsamaterjal läheb valdavas osas (umbes 95%) otseselt tarvitajatele ja ainult umbes 5% toodangust saetakse laudadeks Tallinna ja Kastre riigi-saeveskites. Selle juures kulub üldtoodangust riigiasutiste varustamiseks seniste kogemuste järele umbes 17% massi järele, esijoones Raudteevalitsuse, kaitseväge ja Postivalitsuse nõuete rahuldamiseks, kui ka kõigile teistele asutistele üle riigi. Oma-valitsusasutistele (vallad, linnad, koolid jne.) on kulunud umbes 9% kogutoodangust ja kohalike elanike rahuldamiseks on läinud umbes 1/3 kogu produktsoonist. Ülejääv osa, umbes 41% kogu toodangust on kulunud eraturu nõuete rahuldamiseks, kus juures selles hulgas on esijoones niisugused materjalid, milliseid eelmised tarvitajad ei vaja, kuid milliseid paratamatult metsa ülestöötamisel valmistada tuleb (lehtpuupakud, paberipuud, propsid, osa jämedamaid palke jne.), kui ka sellised materjalid tööstuste varustamiseks, missuguste valmistamine tööstuste toorainetena (Järvakandi tehaste varustamine, paberipuude valmistamine Põhja paberi ja puupapi vabrikutele jne.) on Vabariigi Valitsuse poolt kohustuslikuks tehtud Riigi metsatööstusele. Üldiselt realiseeritakse eraturul (valdavama osa sellest moodustavad kohustuslikud varustustoimingud) tarbematerjalide ülejäägid, kuna küttepuid eraturule saatmiseks võrdlemisi vähe jätkub. Realiseeritud puumassist on läinud ostjate rühmadele protsentides:

Tegevus- aasta	Kogusumma tihumeet- rites	Riigi- asutistele	Omavalits.- asutistele	Kohalikele elanikele	Eraturule
1932/33	1.012.088	11	9	33	47
1933/34	1.153.294	15	9	35	41
1934/35	1.070.500	17	9	33	41
1935/36 eelarve	1.086.000	17	9	33	41

Praegu töötatakse Riigi Metsatööstuse kaudu üles umbes 44% kogu riigi metsade aastast toodangust.

1934/35 majandusaastal töötas Riigi Metsatööstus 89 metstkonnas, käesoleval majandusaastal on tööstus sisse seatud 94 metstkonnas.

Kuna kogu metsamajapidamise ratsionaliseerimise tarvidus on tingitud aja nõuetest ja on rahvamajanduslikult hädavajaline, peab selleks ära kasutama kõik võimalikud abinõud. Tähtsaimaks sel alal on metsamajapidamise alal edasijõudnud riikides väljakujunenud nõue, et metsa peab üles töötama see, kes teda kasvatab.

Nii töötatakse paljudes riikides kogu riigi metsade aastane toodang tervena üles riigi arvel ja lastakse müügile ülestöötatuna, kas metsas või ladukohtadel. Ainult sel teel on võimalik teostamisele võtta töökavas ettenähtud laiaulatuslikud harvendus- ja põimendusraided, teostada otstarbekohast vigase metsa likvideerimist ja kahjurit vastu võitlemist, läbi viia metsauuenduse nõuetega seotud ajajärgulisi raideid jne., mis pärast on tarvilik Riigi Metsatööstuse järk-järguline laiendamine.

Suur ülesanne on Riigi Metsatööstusel metsahindade reguleerimise alal, aidates ära hoida liigset taravust, milline paratamatult kujuneks metsade aastakasutuse vähenemisega. Kuigi üldrahvamajanduslikul kaalutlused nõuavad metsahindade tõstmist, ei tohi see sündida järsult ja järjekindlusetult üksikute metsakauplejate huvides. Samuti koordineerib Riigi Metsatööstus metsahindasid üldiste välisuruhindadega, kindlustades seega metsaomanikele õiglase hinna saamise.

Riigi Metsatööstus ei ole seega puhtäriline ettevõtte, vaid tervet rida riigi majanduslikke ülesandeid täitev asutus, andes ligi 60% oma toodangust kohalikule rahvale ja asutistele ettemääratud alustel, ning ülejäävas osas pea tervelt täites valitsuse majanduspoliitilisi korraldusi eksport-tööstuste varustamisel.

Kuna Riigi Metsatööstuse puhaskasu läheb riigile, siis kokkuvõetult selgub, et vaatamata ettekirjutatud hindadele ja soodustatud metsamaterjalide andmise kohustusele, on Riigi Metsatööstuselt saadud metsa eest kõrgemat hinda, kui erametsatöösturitelt.

Võttes arvesse tulude ülejääki, mis 1933/34 a. eest näiteks võrdus Kr. 1.673.798, on riik viimase nelja (1930/31—1933/34) aasta jooksul Riigi Metsatööstuse kaudu realiseeritud metsa iga tihumeetri eest saanud keskmiselt Kr. 2.41. Samal ajal on enampakkumisel s.o. peamiselt metsatöösturitele müüdud metsa 1 tm eest saadud keskmiselt Kr. 2.23. Seejuures näitab ühe tihumeetri keskmiste taksihindade võrdlus, et Riigi Metsatööstuse kaudu müüdüd mets pole olnud parem enampakkumisel müüdüd metsast. Kui aga Riigi Metsatööstuse müükide alal võtta arvesse ja võrrelda kasvava metsa oksjonite müükidega ainult neid müüke, mis oma iseloomult vastavad kasvava metsa müügile enampakkumistelt, siis on võrdsete taksihindade ja kütte- ning tarbepuu ühesuguste suhteliste vahekordade juures hinnavahe veelgi rohkem Riigi Metsatööstuse kasuks. 1933/34 aasta kohta näiteks on vastavad arvud Kr. 3.24 ja Kr. 2.42. See 82-sendiline vahe, mis Riigi Metsatööstuse kaudu eraturule müüdüd materjalide iga tihumeetri eest on saadud rohkem, kui kasvava metsa müümisel avalikult enampakkumisel, on niivõrd suur, et igal juhtumil katab kinni kõik kapitali %/0 ja muud Riigi Metsatööstuse arvatavad soodustused.

Kui tulevikus Riigi Metsatööstus veelgi laieneks, ei tohiks sellest riivatud olla praegu võrdlemisi suurt osa mängiv erametsatööstus. Kuna viimase ülesandeks jääb toormaterjalide ümbertöötamine ja tarvitajatele kättetoimetamine, on rahvamajanduslikult ükskõik, kes metsa kohapeal üles töötab. Metsamajapidamise ajakohastamine nõuab Riigi Metsatööstuse laiendamist, ja seda mitte teha tähendaks majanduslikku mahajäämist.

Mis puutub Riigi Metsatööstuse sisemisesse töökorraldusse, siis aja nõudeid silmas pidades on Riigi Metsatööstuse tööaladel erilist rõhku pandud tööprotsessi ratsionaliseerimisele. Novembrikuu keskel (1935 a.) on korraldatud praktilisi õppetöid 214 metsnikule ja praakerile juhiste andmiseks ja tööviiside ühtlustamiseks, millised on andnud häid tulemusi, metsade ülestöötamine on suunatud tarbepuu maksimaalsele ärakasutamisele, milleks kõik materjal lühendatakse praakerite ja metsnike poolt ette, praakerite ja kümnike arvu on vajadusele vastavalt suurendatud, töövõtteid ja tööviise on katsutud parandada töövõime tõstmise suunas, tarbepuule on katsutud leida võimalikult mitmekesisemat turgu ja Tallinna lauatchase töövõimet on mitmeti parandatud.

Praakerite tööoskusliku tasapinna tõstmiseks tuleb nende edaspidist ettevalmistust korraldada Voltveti Metsakooli ja Riigi Metsatööstuse kaasabil.

Metsatööde ratsionaliseerimiseks on hädavajaline läbi viia välismaade eeskujul teatud uuendusi, tarvitusele võtta paremad ja kohasemad tööriistad, veovahendid jne.

C. ETTEPANEKUD METSASAADUSTE RATSIONAALSEMAKS ÄRAKASUTAMISEKS.

1. Sulfaat-tselluloosi tööstused on asutatud seal, kus tarvis on ära kasutada sulfiit-tselluloosi tööstuseks kõlbatuid materjale, nagu okas-küttepuu, peenikene männi-tarbepuu, muudele tööstusharudele kõlbmata haab ja mitmesugused saetööstuse jäätmed.

Suure eduga on sulfaat-tselluloosi tööstus arenenud Soomes, kus see tööstusharu piiramata turukonjunktuuri tõttu järjest laieneb ja sellesse mahutatakse järjest suuremaid kapitale. Sulfaat-tselluloosi väljavedu moodustab olulise osa Soome üldisest väljaveost. Peale paberivalmistamise leiab sulfaat-tselluloos laialdast tarvitamist isolatsioonmaterjalide, kunstiidi, reisukohvrite jne. valmistamisel.

Üleilmaline tselluloosi tootmine on suuresti piiratud tooresmaterjali tagavara-dega. Metsade tagavarad maailmas vähenevad arvatavasti aasta-aastalt või paremal juhul püsivad muutumatutena. Sünnitada ootamatusi turu ülejutamise, nagu see tänapäev on sündinud põllusaadustega, pole võimalik. Kujukalt näitavad seda Nõukogude Venemaa toimingud, kelle metsasaaduste väljavedu 1934 a. oli isegi vähem Soome väljaveost. Lähtudes sellest võib küll oodata enamalt tselluloosi hindade tõusu lähemas tulevikus, kui langust. Esinevaid hinnalangusi tuleb vaadelda kui ajutisi üleminevaid nähteid.

Mõtet samasuguse tööstusharu loomiseks on meil samuti juba käsitatud. Otsusega 1. VI 1934 a. on Vabariigi Valitsuse poolt häaks kiidetud vastav kavatsus, mille järele on asutatud vastavate kalkulatsioonide tegemisele ja andmete kogumisele.

Andmed, milliste kogumisel on arvesse võetud kohalike nõuete täielik rahuldamine ja metsade tegelik aastane produktioon lõpp- ja eelkasutusest, on järgmised:

A. Riigimetsad.

I	peenikene tarbemänd (peamiselt alla 15 sm)	lõppkasutusest	30.000	tm
Ia	„ „ „ „ „ „	15 „ eelkasutusest	14.500	„
II	„ „ tarbekuusk (alla 10 sm)	lõppkasutusest	28.500	„
IIa	„ „ „ „ „ „	(alla 10 sm) eelkasutusest	10.500	„
III	küttepuidust eraldatav osa kuuski ja mändi		38.800	„
IV	haava lõppkasutusest		30.300	„
IVa	„ „ eelkasutusest		3.000	„
			<hr/>	
			Kokku	156.100

B. Erametsad.

Kõik grupid kokku, eskätt aga grupid I—III		13.400	tm	
			<hr/>	
			Kõik kokku	169.500
				(ehk 242.000 rm)

Seega (võivad eesti metsad kavatsetud sulfaat-tselluloosi tehasele anda aastas kuni 170.000 tm tööstuskõlblikke metsamaterjale, mis 20.000 tonni suuruse toodangu juures täiel määral kataks tehase nõuded toormaterjali osas. Selle juures jääks ära propside väljavedu, mis viimase 7 aasta jooksul ulatas keskmiselt kuni 102.500 tm aastas.

Kuiigi toormaterjale võiks saada aastas ümmarguselt 240.000 ruumimeetrit, on kalkulatsioonid toormaterjali saamiseks tehtud tagasihoidlikult ja arvestatud aastas umbes 200.000 ruumimeetrit toormaterjali tarvitava tehase ehitusega, milline produtseeriks aastas 20.000 tonni õhukuiva (90%) sulfaat-tselluloosi.

Kui võrd elustavalt mõjuks tehase asutamine meie majandusellu selgub järgmisest:

Tehase ehituskuludeks on nähtud ette ehituste ja kõrgekorstna püstitamiseks Kr. 570.000—, missugune summa peamiselt kulub tööjõu palkamiseks ja jääb seega peaaegu tervenisti kodumaale.

Aparatuuri ja seadeldiste hulgas on palju esemeid, mida võib valmistada kodumaal. Kui oletada, et 30% sisseseade koguväärtusest on võimalik valmistada

kodumaal, siis näeme, et meie metallitööstus võiks saada tellimisi kuni miljoni krooni peale, mis elustaks seda tööstusala pikemaks ajaks.

Tehase töötamisel leiavad otseselt teenistust tehases 185 inimest, kelle palga kogusumma on Kr. 196.710.— Kuid tunduvalt suurem on nende arv, kes kaudselte leiavad teenistust tehase töötamisest.

Eriti elustavalt mõjuks tehase asutamine meie lubja- ja põlevkivitööstuses. Lujaja vajaks tehase aastas kuni 6000 tonni ning kütteainet auru tootmiseks kuni 4000 tonni kivisütt, mis vastab umbes 10.000 tonnile põlevkivile.

Kui võtame arvesse ainult tehase kolm suuremat kulupunkti, s.o. lubi, kütteaine ja lisateenimise võimalused metsavedudega, saame summa Kr. 494.000, mis täielikult jääb kodumaale.

Præguse turukonjunktuuri juures näib olevat otstarbekohasem saadust valmistada ja eksportida õhukuiva tselluloosina ning pleekimatult n.n. „kergelt pleekiva“ tselluloosi nime all. Pleekimine kohapeal ei näi olevat küllalt tasuv, sest üldiselt on pleegitud tselluloosi sisseveotoll sisseveomaades tunduvalt kõrgem, kui pleekimata tselluloosi pealt. Pleekainet, s.o. kloorlujaja praegu kodumaal ei valmistata ning see tuleks väljast sisse vedada.

Seda osa tselluloosist, mis läheb kodumaa paberitehastele ei ole vaja muidugi kuivatada õhukuivaks, vaid loomulikult müükase see osa tselluloosist paberitehastele suurema veesisaldusega.

Mis puutub tehase tasuvusse, siis näitavad vastavad kalkulatsioonid, et ka kõige madalama turuhinna korral (Kr. 10.— võrra tonni kohta odavamalt kalkuleeritud, kui kõige madalama kvaliteediga rootsi sulfaat-tselluloosi noteering) tehase end igakülselt tasub.

Mis puutub tehase asutamiseks vajalise kapitali muretsemisse, siis võimalikult laiaulatusliku rahvusliku kapitali paigutamise võimaldamiseks oleks kohaseimaks mooduseks sega-aktsiaseltsi loomine, kus enamus aktsiatest kuuluks riigile, nagu seda viimasel ajal on hää eduga praktiseeritud Soomes.

2. Vaikainete tööstused, mis seni on tegutsenud peamiselt terpentini ja puutõrva valmistamisega, olles rajatud männikändude kuivdestillatsiooni põhimõttele, on vananenud, sest et selle meetodi juures kaduma läheb suurem osa terpentiinõlist ja kogu kampil ning männiõli. Sellepärast ei suuda need tööstused võistelda nende käitistega, mis töötavad ekstraheerimise põhimõttel.

Viimane talitusviis, milline esmakordselt võeti tarvitusele Ameerikas ja ka Venemaal, on vaikainete tööstusse toonud täielise pöörde: Prantsusmaa, kes senini oli maailma-turu varustajaks parima terpentiiniga, on nüüd isegi oma siseturult välja tõrjutud. Et kaotatud positsiooni tagasi võita on prantslased asunud ameeriklaste talitusviisi analüüsima, kus juures, nagu seda tõendab prantsuse tuntud metsategelane Larguier, on selgunud et seda talitusviisi võib veelgi täiendada. Larguier'i poolt tehtud katsed eesti männi kändudega on näidanud, et nende vaikainete sisaldavus ulatab kuni 10% (kaalu järgi), samuti näitavad tema poolt tehtud kalkulatsioonid, et ameeriklastelt ülevõetud ja tema poolt täiendatud talitusviisi järgi töötades vaigutööstuse hea tasuvus ka siis veel kindlustatud oleks kui vaiguisisaldavus, kas või poole võrra, väiksem oleks. Larguier meetodit on meil propageerinud ins. Orav Elvast, kuid kapitali puudusel pole tema püüded seni reaalseid tulemusi andnud. Kapitali juurevoolu takistavaks teguriks aga on olnud nähtavasti see asjaolu, et meil pole tehtud autoriteetlikult poolt kinnitatud katsed männi kändude vaiguisisaldavuse kohta. Peab arvama, et juhul kui kodumaal kompetentsete asutiste poolt tehtavad katsed peaks tõendama, et kändude vaiguisisaldavus keskmiselt kas või 20% ulatab, kapitali küsimus enam raskusi ei sünnitaks, sest turg on kindlustatud niihästi terpentiini, kui ka kampilile, eriti viimasele, kuna selle hinnad järjekindlalt tõusevad.

Ühel ajal Larguier'i meetodi propageerimisega ins. Orava poolt, on Tartu keemiateshas Ed. ja J. Loskit ja Ko leiutanud omapärase ekstraheerimisviisi, mille järele töötades kavatsesetav vaikainete tehase võiks 78.000 — kr. suuruse läbikäigu juures aastas anda 14.000 — kr. puhast ülejääki. Seejuures kataks tehase toodang

siseturu terpentini tarviduse täielikult, kampoli alal aga umbes poole. Tegelikult tööstuse rajamiseni tehas aga siiski pole jõudnud, kuna seda takistab kapitali puudus. Loskit ja Ko andmetel on meie männi kändude vaigusisaldavus umbes 20%, millest ekstraheerimise teel saadakse kätte keskmiselt 17%.

Peale selle on männi kändude ümbertöötamise alal katsetanud veel Tartu töösturid Juszuk, Gradusov ja Ko, kes tugeva surve ja kuumendamise teel männi kändude purust välja võtavad tärpentiini ja kampoli, kuna järelejäänud puupuru pressitakse plaatideks, milliseid peaks olema võimalik kasutada välismaiste cello-teni ja insuliidi asemel. Kuna meil männi kändusid on külluses ja seni iga aasta kuni 100.000.— kr. eest on tärpentiini, kampoli ja vaiguseepe sisse veetud, siis oleks tungivaltparvilik, et vaigutööstuse arendamiseks võimalusi leitakse. Ühtlasi oleks see aga parvilik ka väliskaubanduse huvides, sest seisukord rahvusvahelisel vaikainete turul on võrdlemisi soodus ja hinnad üldiselt tõusmas.

Eeskätt tuleks korraldada uurimusi männi kändude vaigusisaldavuse kohta, mida võiks teha Tartu Ülikool. Edasi tuleks Majandusministeeriumil lähemalt tutvuneda Loskit ja Ko ning Juszuk ja Ko tehastega Tartus ning, kui need tulevikus elujõulisteks võiksid kujuneda, neile parvilise kapitali soetamiseks abiks olla. Ühtlasi tuleks aga võtta kaalumisele ka küsimus, kas mitte tõsta sisseveotolle terpentiniilt, kompolilt, vaiguseepidelt ja opaalilt, kuna opaallakke täie eduga võivad asendada terpentiinlakid.

Vaikainete tööstuse jaoks suudavad meie metsad normaalkasutuse juures anda aastas kuni 100.000 rm kände, mis praegu kasutamata jäävad.

3. Puidu destilatsioonitööstuse arengut on senini takistanud peamiselt turu puudus sütele ja kapitali puudus. Sütele turu leidmine aga ei peaks olema võimata, kui neid ümbertöötades aktiivsõeks ja kanade toiduks ehk kui neid briketeeritult turule lasta, millisel korral nad kergesti leiaksid kasutamist kütteainena ka koduses majapidamises. Kõige muu juures tuleks võtta kaalumisele sisseveotolle tõstmine niisugustele puudestillatsiooni saadustele nagu äädikhape, atseetoon, formaliin ja puupiiritus, milliseid 1933 a. jooksul veeti sisse veel kr. 9.879 eest, olgugi et a.-s. Eesti Destillaadi tehas kõiki kodumaa nõudeid sellel alal täiel määral suudab rahuldada. Meie metsad suudavad seda tööstusharu täiel määral puumaterjaliga varustada.

5. Kodune kästiõõ puutööstuse alal on meil teenistusvõimalusena seni tuntud ainult Avinurme ümbruses. Peamised artiklid, mida toodab Avinurme puutööstus, on puunõud, lihtsad toolid, vaadid, pirru- ja laastukoryid, vankri- rattaad, reejalased, või- ja tsemenditünnide vitsad, sarjad ja puusõelad.

Laialdane, kuid metsamaterjalide kallinemisega vähetasuvaks muutunud ala on käsitsi kistud katuselaastude valmistamine, millist töoharu ei saa lugeda enam elujõuliseks, kuna ta materjalina vajab kõrgekvaliteedilist männipuud.

Olgugi, et käsitöölisel võrdlemisi pikaldaselt uutele tööaladele kohanevad, tuleks arendada ja soodustada niisuguste puutööstuse saaduste valmistamist nagu tiseririistad, labida-, reha-, kirvevarred, saapatikud, igasugused joonlaud, puust tollipulgad, sulepead, masinate puust osad jne., milliseid kõiki täie eduga võidakse valmistada kodumaal. Tuleks selgitada, millised asjaolud takistavad nende esemete valmistamise arenemist ja nende kõrvaldamiseks vajalikud sammud astuda.

SI-13137
V